

UMELCI, K LOPATE!

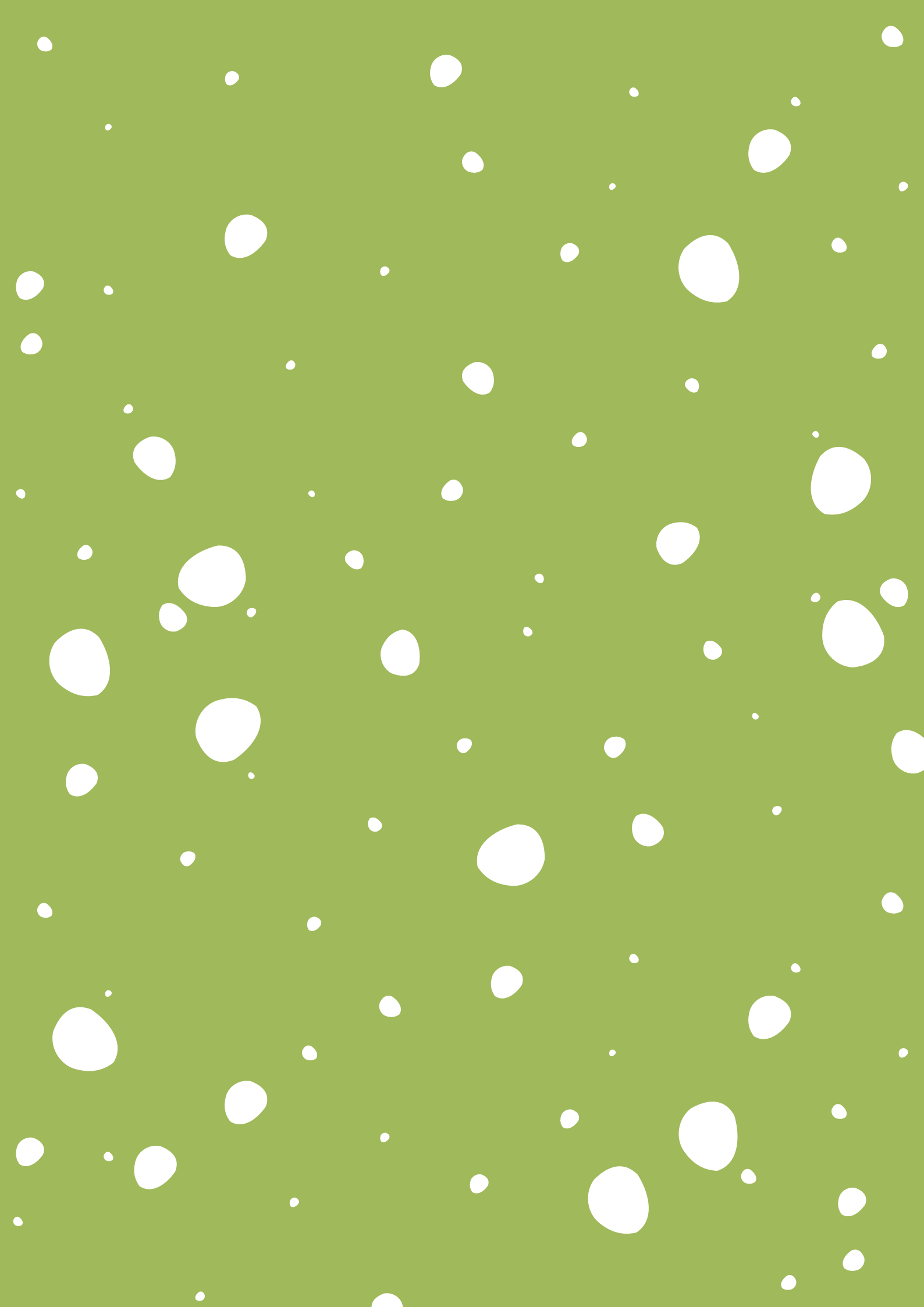

**KULTÚRNY
KYSLÍK : 02**

ZNOVUZRODENIE KRITIKY

2020

OBSAH

Miesto kultúry v slovenskej spoločnosti

---

5 EDITORIÁL IKP	29 A POTOM PRIŠIEL NEVIDITEĽNÝ NEPRIATEĽ Martin Kasarda
7 HALUZ IKP	35 ČAKANIE NA KULTÚRNU POLITIKU Jozef Lupták
9 DOKUMENTY ZO ZÁPASU NIELEN O REZORT, KTORÝ SA NAZÝVA MINISTERSTVO KULTÚRY, ALE AJ O BUDÚCNOSŤ SLOVENSKA Silvia Hroncová a Darina Kárová	38 REGIONÁLNE INOVÁCIE Vladimír Šucha
12 ČO SME SA NAUČILI, ČÍTAJÚC TOTO: IKP	39 ODPORÚČANIA IKP V ČASOCH POČAS A PO - KARANTÉNNYCH
22 TAKTO SME CHCELI POMÔČŤ NOVÉMU VEDENIU MK SR Otvorené fórum Zachráňme kultúru	40 SLOVNÍK

OBRAZ, TO NAMAĽUJEM ZA PÄŤ MINÚT

TIRÁŽ

**VIA CULTURA
INŠTITÚT PRE
KULTÚRNU
POLITIKU**

ISSN 1339-6919

Kultivovaná
slovenská
kultúrna politika
je kľúčom
k modernej
národnej identite
a európskej
úrovni
myslenia

Kultúrny kyslík Cultural Oxygen

7. ročník, 2020
2. číslo
Bratislava

Publikuje

VIA CULTURA;
Inštitút pre
kultúrnu
politiku

**Projekt
vydávania
časopisu
Kultúrny kyslík
z verejných
zdrojov
podporil Fond
na podporu
umenia:**

Redakčná rada

Erhard Busek
Jacek Purchla
Michal Prokop
Péter Inkei
Tomáš Janovic
Marián Amsler
Michal Ditte
Pavína Fichta
Čierna

Redakcia

Magdaléna
Vášáryová
Martin Katuščák
Jana Javorská
Katarína
Kandriková

Jazyková a štylistická úprava

Juraj Buzalka
Andrea Figulová

Grafický návrh

Matúš Slovák,
Truben studio

Grafická úprava

Andrej Mišina –
grafickydizajner.sk

Vírus

freepik.com,
brgfx

Použité ilustrácie:

freepik.com
vecteezy.com

www.ikp.sk

ikp@ikp.sk

Facebook

Via Cultura
Inštitút pre
kultúrnu
politiku

**fond
na podporu
umenia**

V minulom čísle Kultúrneho kyslíka sme sa pokúšali snívať o novej generácii, ktorá nastúpi pripravená s dopredu prediskutovaným programom do Ministerstva kultúry a konečne po dvoch dekádach budeme môcť viesť zmysluplnú debatu o skutočných problémoch nielen v rezorte, ktorý spravuje, ale aj o úlohe kultúry a umenia v našej spoločnosti.

Pár ľudí sa na ministerstve vymenilo, ale po vyše dvoch mesiacoch stále nevieme odhadnúť, na čom sme. Videli sme pani ministerku, ako veselo vchádza do budovy tatra-banky, prečítali sme si pár tlačových vyhlásení a zatiaľ sme nevideli ani jednu tlačovú konferenciu, čo i len online, na ktorej by mohli novinári položiť niekoľko dôležitých otázok. A bolo by sa čo pýtať. Okrem zatiaľ nedostatočných riešení finančnej situácie kultúrnych ustanovizní a ľudí okolo nich by sme chceli vedieť, ako si novostaráre vedenie predstavuje svoju úlohu vo vláde, lebo nemožno sa stále len vyhovárať na karanténu a treba už myslieť na budúcnosť bez zavretých dverí do divadiel a galérií. Slovensko sa ocitlo príchodom veľkého počtu nezávislých poslancov hnutia OĽANO znovu, tak ako v roku 2010, zoči-voči ľuďom, ktorí nielenže verejne prezentujú svoje intímne kontakty s Bohom a Duchom, ako si to pamätáme blahej pamäti z úst pani poslankyne Mezenskej, ale sú rozhodnutí presadiť svoje chápanie kultúrnej tradície. Hovorovo sa to prirovnáva ku „kultúrnej vojne“ a preto by sme očakávali, aby sa predstaviteľka Ministerstva kultúry k tomu postavila a objasnila nám svoj postoj a zámery, pretože aktivity horlivých poslancov a ministrov môžu dokonca narušiť ústavné práva občanov Slovenska. A ešte jeden príklad – MK SR ohlásilo voľbu nového riaditeľa Národného osvetového centra. Ale netušíme, akého centra, pretože neviem nič o forme a obsahu, ktoré by NOC malo mať. Osveta je rodom z čias zápasu slovenskej inteligencie o prežitie v 19. storočí a počas totalitných režimov slúžila na ideologickú manipuláciu obyvateľov. Preto boli osvetové centrá v Čechách po roku 1989 zrušené. Naša NOCka je stále tu, najnovšie sa mení skôr na štatistický úrad, akési neurčené výskumné centrum, hoci MK už má nový IKP (zhodou okolností s tým istým akronymom ako náš nezávislý a služobne starší IKP, tak rozhodol pán Maďarič), ale ani novinári, ani kultúrna verejnosť nevie nič o zámeroch nového vedenia MK.

Preto sme pre vás pripravili číslo nášho kritického štvrťročníka, ktoré vám priblíži niektoré detaily jednostranného dialógu kultúrnej verejnosti s predstaviteľmi ministerstva, rozpaky pri komentovaní kapitoly o kultúre vo vládnom programe, ktorý je plný fráz a odsekov, ktoré sme už niekoľkokrát čítali a požiadali sme aj niektorých priamych aktérov kultúry a umenia o ich osobný komentár. Nebojíme sa, že by kultúra a umenie na Slovensku zanikli, ale bolo by nám ľúto prizerať sa bezmocne vajataniu v tejto nezavideniahodnej situácii. Netrpezlivosť, nedôvera, úzkosť z neistoty, to sú pocity dneška. Nevieme ich rozptyliť, ale aspoň sa snažíme o diskusiu s vami, našimi čitateľmi.

FOLKLÓR FILM

GALÉRIE ŠKOLSTVO ĽUDOVÁ KULTÚRA

MÚZEÁ PRIEMYSEL TRADÍCIE RTVS INFRAŠTRUKTÚRA

DIGITALIZÁCIA SPOLUPRÁCA CIRKVI INŠTITÚCIE

VZDELÁVANIE AUDIOVÍZIA NÁRODNOSTNÉ

MENŠINY LEGISLATÍVA OBNOVA JAZYK

UMENIE MÉDIÁ VZDELÁVANIE

PAMIATKY KNIŽNICE

DEDIČSTVO

ROZVOJ

V IKP sme sa veľmi tešili, že parlamentné voľby preťali niť dlhoročného -izmu. S nádejou sme očakávali vytúženú zmenu, až kým sme si neuvedomili realitu. Dokumentujeme ju analýzou vyjadrení pani ministerky Milanovej v rozhovore v našom bratskom Kultúrnom živote: Nečítali ste? Nevadí. Poskytneme vám „výcuc“.

- zahraniční turisti budú vidieť a počuť, že sa na Slovensko oplátia za kultúrou prísť – samozrejme budú obdivovať naše prírodné „úkazy“, stavebné pamiatky a folklór. Ušetrí nám to náklady na tlmočenie, napr. literatúry. Ešte tak otvoriť hranice.
- urobíme všetko „preto“, aby kultúra nebola na chvoste. Môže byť ešte pod chvostom.
- správa by mala byť finalizovaná do konca mája. Zrejme Útvár hodnoty za peniaze mešká a to už pol roka, bude ešte viac?
- čím atraktívnejšia bude kultúra (asi umenie), tým viac financií poputuje do štátneho rozpočtu. Len ako to „ukočírovať“, ministerskí?
- u naozajstných umelcov prevláda láska k umeniu nad láskou k bohatstvu. Zvykajte si, vraciame sa do romantických čias 19. storočia.
- dobre hospodáriť sa musíme naučiť aj v kultúre. A v MK SR nie? Kedy uvidíme financie ministerstva na webe?
- dôležité je podporovať všetky oblasti kultúry primerane a zodpovedne. To poznáme – *přiměřeně, přiměřeně*. Z rozprávky.
- hlbšie prepojenie kultúry a školstva je jeden z cieľov,... postupne rozpracúvame systém prepojenia. Rozpracúvajú, rozpracúvávajú, postupne až do zabudnutia.

- takisto sa zameriame na zabezpečenie objektivity v médiách
- naozaj bez komentára.
- dôležitú úlohu bude zohrávať ... vedenie spoločnosti ku kritickému vnímaniu obsahov. *Najlepšie vziať spoločnosť za ručičku*
- chceme prísť..., budeme hľadať..., potrebujeme najst..., verím, že čoskoro...

(Z Kultúrneho života, špeciálnej prílohy SME, piatok, 22. mája 2020)

IKP

VEČER HRAJÚ, A CEZ DEŇ SA VYVAĽUJÚ?!

DOKUMENTY ZO ZÁPASU NIELEN O REZORT, KTORÝ SA NAZÝVA MINISTERSTVO KULTÚRY, ALE AJ O BUDÚCNOŠŤ SLOVENSKA

KULTÚRNY
KYSLÍK

9

KULTURA
A POLITIKA

Takto sme to videli po voľbách

Vážený pán Andrej Kiska, predseda strany ZA ĽUDÍ.

Je po voľbách a dnes sa rozhoduje o charaktere štátu a o jeho budúcom smerovaní.

Sme si vedomí, že strana ZA ĽUDÍ sa dostala do parlamentu, ale nezískala taký silný mandát, aby určovala rozdelenie rezortov a mala zásadný vplyv na personálne obsadenie vlády. Stáva sa však jedinou stranou v parlamente s jasnou proeurópskou orientáciou a kvalitným, realistickým ekonomicko-sociálnym programom. Stáva sa stranou, ktorá svojim programovým zameraním dnes reprezentuje aj hlasy strán PS/SPOLU a KDĽ, ktoré sa do parlamentu nedostali, no získali takmer 335 000 hlasov voličov. Aj

z týchto dôvodov má strana ZA ĽUDÍ veľkú zodpovednosť a veľkú šancu zabrániť nárastu populizmu a extrémizmu v spoločnosti.

V týchto dňoch prebiehajú zásadné rozhovory s potenciálnymi koalíčnymi partnermi o rozdelení rezortov.

Ak strana ZA ĽUDÍ vstúpi do vlády, má získať dva rezorty. Sme si vedomí, že má kvalitné odborné tímy pripravené pracovať vo viacerých rezortoch. O to ťažšie je rozhodnúť sa, ktoré rezorty majú zásadný vplyv na formovanie a určovanie charakteru štátu a v ktorých rezortoch môže strana ZA ĽUDÍ zohrať zásadnú úlohu a dosiahnuť viditeľné výsledky.

Domnievame sa, že v tejto situácii a rozložení síl parlamentných strán sú to rezorty zahraničia a kultúry.

Ministerstvo zahraničia je kľúčové pre zachovanie proeurópskej a transatlantickej orientácie Slovenska a zachovanie ukotvenia v svetových bezpečnostných štruktúrach a inštitúciách. V programe potenciálnych koalíčných strán je totiž zahraničná politika nejednoznačná, u niektorých politikov sú dokonca sympatie orientované k zahraničným extrémistom a populistom. Strana ZA ĽUDÍ je jediná, ktorá môže v tejto chvíli zachovať proeurópsku zahraničnú stabilitu a dôveryhodnosť Slovenska.

Druhým rezortom, ktorý je v čase nárastu populizmu a extrémizmu v našej spoločnosti kľúčovým, je rezort kultúry.

Rezort kultúry bude zohrávať mimoriadne dôležitú úlohu pri formovaní spoločnosti v budúcnosti. Kultúra je široká kreatívna oblasť, ktorá zasahuje všetky generácie na celom území Slovenska, zasahuje všetky regióny Slovenska, zasahuje mestské aj regionálne obyvateľstvo. Kultúra je zásadným nástrojom na formovanie a vzdelávanie mladých ľudí, kultúra dokáže ovplyvniť kritické myslenie a charakter spoločnosti. Rezort kultúry, to nie je len vysoké umenie, ale aj regionálna kultúrna politika. Rezort kultúry je aj kultúra národnostných menšín a znevýhodnených skupín. Rezort kultúry je aj kultúrne dedičstvo, turizmus a cestovný ruch. Rezort kultúry je aj citlivá oblasť vzťahu štátu a cirkví.

Rezort kultúry sú aj médiá, predovšetkým verejnoprávne médiá, RTVS a TASR, ale aj legislatívne kompetencie k regulovaniu alebo deregulovaniu mediálneho prostredia, teda podmienok pre súkromné médiá. Spoločnosť dnes potrebuje nezávislé a objektívne verejnoprávne médiá, je nevyhnutné zastaviť resp. eliminovať nárast vplyvu politických strán na verejnoprávne médiá, ako aj identifikovať a obmedziť pôsobenie konšpiračných médií. A to všetko dokáže jedine rezort kultúry.

Vo viacerých vyjadreniach politikov potenciálnych koalíčných partnerov zaznievajú názory, že rezorty nemajú mať krížovú kontrolu v podobe štátnych tajomníkov iných

strán. A to je ďalší zásadný dôvod, prečo sa uchádzať o rezort kultúry. V prípade, že nastane táto situácia a strana ZA ĽUDÍ nezíska rezort kultúry, bude mať veľmi obmedzený vplyv na kultúrnu a mediálnu politiku štátu a na rozvoj regiónov v oblasti kultúry.

Faktom je aj skutočnosť, že kultúrna obec pred voľbami podporovala najmä strany ZA ĽUDÍ a PS/SPOLU.

A je to práve kultúrna obec, ktorá citlivo vníma odklon od demokratických princípov a dokáže ovplyvniť mienku v spoločnosti. V neposlednom rade je nutné zdôrazniť, že program kultúry ZA ĽUDÍ je najlepší zo všetkých politických strán, má široké personálne zastúpenie a rad kvalitných odborníkov z oblasti kultúry, vzdelávania i medzinárodných vzťahov. Kvalitná práca v tomto rezorte v komunikácii s regiónmi môže strane ZA ĽUDÍ priniesť viditeľné výsledky a zvyšovať jej kredibilitu a dôveryhodnosť.

Toto sú zásadné dôvody na to, aby strana ZA ĽUDÍ vstúpila do vlády a pri výbere rezortov preferovala rezorty zahraničia a kultúry.

Silvia Hroncová a Darina Kárová, spoluautorky programu Kultúra strany ZA ĽUDÍ odporúčajú:

- Magda Vášáryová
- Milan Lasica
- Dušan Dušek
- Tomáš Janovic
- Martin Huba
- Pavol Traubner
- Viliam Klimáček
- Richard Stanke
- Jozef Dangler – Gertli
- Ady Hajdu
- Jozef Lupták
- Alexander Bárta
- Svetlana Waradzinová
- Lukáš Latinák
- Juraj Kemka
- Katarína Figula
- Júlia Rázusová
- Michal Hvorecký
- Eva Pavlíková
- Petra Fornayová
- Peter Šulej
- Peter Kalmus
- Ivan Gontko
- Linda Fintorová
- Marián Chudovský
- Lucia Mlynárčiková Faltin
- Peter Himič
- Stanislav Mičev
- Martin Šulík
- Koloman Kertész Bagala

ČO SME SA NAUČILI, ČÍTAJÚC TOTO:

Programové vyhlásenie vlády 2020 - kapitola o kultúre

KULTÚRNE DEDIČSTVO A TRADIČNÁ LUDOVÁ KULTÚRA

To, čo dnes preferujeme a pestujeme, je v štýle predstáv Plicku, Trate mládeže a profesionálneho SĽUKU. Mali by sme konečne siahnuť hlboko do nespracovaných záznamov zo začiatku 20.storočia, aby sme zachránili to, čo bolo skutočnou kultúrou slovenských dedín.

Vláda SR zabezpečí efektívnejšie a intenzívnejšie využívanie národných kultúrnych pamiatok a historických lokalít s dôrazom na popularizáciu tradícií a histórie s prepojením na prezentáciu súčasného umenia a kultúry s cieľom posilniť ich edukatívny potenciál, cestovný ruch, zatriktívniť regióny a zvýšiť všeobecný záujem o kultúru a umenie. Vláda SR bude pokračovať v procesoch digitalizácie a zverejňovania kultúrneho dedičstva Slovenskej republiky, no na základe jasne merateľných ukazovateľov a najmä v prospech širokej verejnosti. Dôraz bude kladený práve na širšie sprístupňovanie kultúrneho dedičstva verejnosti, pridanú hodnotu vo vzťahu k vzdelávaniu a kreatívnemu priemyslu, podporu rozvoja miestnej a regionálnej kultúry a kultúry národnostných menšín. Vláda SR bude venovať náležitú pozornosť aj ochrane a udržateľnému rozvoju nehmotného kultúrneho dedičstva/živého dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry. Zároveň vytvorí podmienky na ich uplatnenie v procese rozvoja miestnej a regionálnej kultúry a v ďalších oblastiach, najmä v spolupráci s územnou samosprávou a občianskou spoločnosťou, predovšetkým prostredníctvom revízie a implementácie koncepčných materiálov, transformácie, integrácie a zefektívnenia inštitucionálneho systému starostlivosti o nehmotné kultúrne dedičstvo/živé dedičstvo a tradičnú ľudovú kultúru,

Aby sme masovo pochopili, koho a aké kultúrne dedičstvo nám prichádza spravovať, musíme začleniť našu mestskú i dedinskú kultúru do dejín Uhorského kráľovstva a na to potrebujeme historikov. Spolu s nimi musíme vyriešiť otázky „nášho národného“ a „cudzieho“ dedičstva, problémy s nespracovanými mýtmi a predsudkami s tým spojenými, a s problematickým dedičstvom z období, ktorými sa vo svete nechválime. A nakoniec, 70% prepád svetového turizmu po „korone“ je výstražným prstom, aby sme do budúcnosti nestavali rozvoj regiónov len na turizme.

zmenou Centra pre tradičnú ľudovú kultúru rozšírením o oblasť folklorizmu so špecializáciou na ochranu nehmotného kultúrneho dedičstva/živého dedičstva a tradičnej ľudovej kultúry, vytvorením primeraných podmienok a zázemia pre ÚLUV a US Lúčnica v priestoroch Hurbanových kasární v Bratislave, zabezpečenia trvalej udržateľnosti zmysluplných digitalizačných projektov, ich odbornej evaluácie a vytvorenia podmienok, najmä na ich využívanie vo vzdelávacom procese a kreatívnom priemysle.

Budova Hurbanových kasární je veľká, s obrovským nezakrytým dvorom a ani SLUK, ani Lúčnica nemajú možnosť budovu využiť v celej jej veľkosti. Okrem toho má charakter masového ubytovania, chodby plné izieb pre dvoch troch nájomníkov. Podľa IKP sa priam ponúka ako študentský priestor – internát a zastrešením dvora vytvorenie oddeleného priestoru pre študentské aktivity. Pozitívnych príkladov využitia podobných priestorov je už viac – pánom Trnkom podporený priestor v Trnave, napríklad. Preto toto riešenie nepokladáme za stále a predpokladáme, že s ďalšími vládami príde zase k sťahovaniu folklórnych súborov do iných, vhodnejších priestorov. Tejto časti Starého mesta by pristali študenti, ktorí sa pešo poberú na svoje fakulty a oživia kultúrne zanedbaný priestor okolia konca Obchodnej ulice.

Vláda maximálne zefektívni spoluprácu s územnou samosprávou a občianskou spoločnosťou a vytvorí podmienky na rozvoj miestnej a regionálnej kultúry a kultúrno-osvetovej činnosti. Vláda legislatívne zabezpečí transformáciu Národného osvetového centra na modernú a etablovanú celoslovenskú výskumnú kultúrno-kreatívnu inštitúciu.

Tak to sme naozaj zvedavé/í. Zatiaľ sme okrem fráz o výskumnej a samozrejme, „kreatívnej“ inštitúcii, ešte nezaznamenali ani jeden ideový návrh, na čo by mala osвета, okrem vzdelávania dospelých o demokratických pravidlách alebo správnej výžive seniorov, slúžiť, pokiaľ budeme stále v zajatí toho komunistického modelu osvety. Výskumné centrum štatistiky?, ktoré by mohol

robiť a profesionálnejšie Štatistický úrad, alebo akási náhrada za už založený Inštitút kultúrnej politiky? – na tento zákon si špeciálne počkáme. Len kde bude tá kreativita, to sme zatiaľ nevyskúmali.

MÚZEÁ A GALÉRIE BUDÚ VIAC VZDELÁVAŤ Vláda SR pripraví nový zákon o múzeách a galériách reagujúci na súčasné výzvy v oblasti múzejníctva. Vláda SR podporí rozvoj nástrojov a prostredia pre šandardizáciu, katalogizáciu, digitalizáciu a ochranu zbierkových predmetov na národnej úrovni. Na tento účel sa zavedú jednotné štandardy pre múzeá a galérie. 116 Vláda SR si dáva za cieľ postupne zvýšiť návštevnosť múzeí a galérií aspoň na priemer EÚ, čo znamená zvýšenie návštevnosti oproti roku 2019 o 50 percent. Tento cieľ Vláda SR plánuje dosiahnuť aj lepšou koordináciou rezortu kultúry s rezortom školstva a samosprávami. Vláda SR vytvorí podmienky pre zriadenie Múzea 20. storočia, ktoré by malo slúžiť najmä na edukatívne účely.

Nuž, v tomto bode meškáme už aspoň 20 rokov. Ale pokiaľ nepostavíme moderné klimatizované depozitáre a neuvolníme trh s umením, nepohneme sa ďalej. (Hoci prvý krok sme už urobili, keď sme predali alebo radšej darovali Berniniho, to treba uznať) Financii by na tento zámer mohlo byť dosť, ak by sme čerpali z nevyčerpaných európskych fondov, ako to robia naši susedia. Škoda, že tento zdroj financií podcenili všetci predchodcovia na stoličke MK SR. Počkáme si na ideový návrh Múzea 20.storočia a diskusiu okolo exponátov a ich výkladu. Zloženie súčasného parlamentu nám signalizuje už dopredu, že to bude horúca a lávu vybuchujúca diskusia a predsavzatie možno skončí spálené pod ňou, ale držíme palce a budeme pomáhať, hoci si kladieme otázku – prečo len edukatívne?

KNIŽNICA AKO CENTRUM VZDELANIA Vláda SR si aj v kontexte podpriemerných slovenských výsledkov celosvetového testovania žiackej čitateľskej gramotnosti (PISA – OECD) uvedomuje význam knižníc pre lepšie vzdelávanie slovenskej populácie. Zároveň si však vláda SR uvedomuje aj meniace sa spoločenské prostredie vplyvom výpočtovej techniky, napríklad aj dostupnosťou elektronických kníh, že knižnice sa nevyhnutne musia orientovať aj na iné služby pre verejnosť ako len výpožičku knižných titulov. Vláda SR preto podporí rozvoj knižníc ako miest poskytujúcich vzdelávanie a informačné zázemie, najmä v oblasti IKT zručností, služieb eGovernment, verejného zdravia, ekológie a prístupňovania digitálnych informačných zdrojov širokej verejnosti. V oblasti politiky podpory knižníc sa Vláda SR zaväzuje: zvýšiť podiel občanov SR, ktorí sú registrovaní ako používatelia knižníc, zvýšiť počet výpožičiek v slovenských knižniciach. Vláda SR vytvorí podmienky pre vybudovanie integrovaného knižničného informačného systému na národnej úrovni. Vláda SR tiež posilní nástroje štátneho odborného dohľadu v oblasti knižníc. Vláda SR vytvorí národný program na podporu čítania detí a mládeže a pripraví Stratégiu rozvoja slovenského knihovníctva na roky

2022 – 2030. Zvýši sa predovšetkým alokácia finančných prostriedkov na nákup nových kníh pre knižnice, a tak nepriamo dôjde aj k podpore domácich vydavateľov literatúry. Vláda SR taktiež vytvorí legislatívne podmienky na zlepšenie elektronických knižnično-informačných služieb.

Veľa zbytočných slov typu vláda si uvedomuje, vláda zvýši podiel občanov, vytvorí podmienky, atď, Čakáme na činy. Napríklad okamžité odvolanie vedenia Slovenskej národnej knižnice a audit, ako boli použité európske prostriedky na digitalizáciu nášho písomného národného dedičstva. Hned' ako nasledujúci krok navrhujeme trestné oznámenie na tvorcov portálu Slovakiana. Vieme, o čom píšeme na rozdiel od ľudí, ktorí napísali tento zhluk slov a to vychádzame z vety: Zvýši sa predovšetkým alokácia finančných prostriedkov...ked' všetci vieme, že sa nič nezvýši a všetko sa zníži. Pokiaľ' neurobíme poriadok v SNK, a nepresunieme časť európskych financií na výstavbu novej modernej knižnice v Bratislave a v každom krajskom meste tak, ako to urobili Poliaci, budú to všetko iba táraniny.

OBNOVA PAMIATOK BUDE RÝCHLEJŠIA Slovenská republika je mimoriadne bohatá na národné kultúrne pamiatky (cca 17 000 NKP), no takmer 63 percent z nich nemá dobrý stavebno-technický stav. V prípade národných kultúrnych pamiatok Vláda SR eviduje kumulatívny dlh na ich obnovu vo výške približne 5,5 miliardy eur. Preto sa Vláda SR zaväzuje v rámci možností rozpočtu verejnej správy či iných foriem financovania znížiť tento pamiatkový dlh. 117 Vláda SR si zároveň uvedomuje významný potenciál NKP pre rozvoj regiónov, kultúry, ale aj cestovného ruchu a s tým spojeným ekonomickým rozvojom. Pre systematickú obnovu fondu kultúrneho dedičstva je preto nutné strategické plánovanie s výhľadom na minimálne desať rokov. Preto Vláda SR pripraví dlhodobý plán obnovy nehnuteľného kultúrneho dedičstva do roku 2030. Súčasťou plánu obnovy bude klasifikovaný zoznam národných kultúrnych pamiatok určených na rekonštrukciu, resp. obnovu podľa vopred definovaných kritérií, ako napríklad význam pamiatky, výška investície, ale aj jej (aspoň čiastočná) návratnosť z hľadiska využitia pamiatky pre verejnosť. Plán bude obsahovať nielen NKP v majetku (správe) Slovenskej republiky (10 %), ale aj tie v správe samospráv (27 %), cirkví (26 %) či súkromné nehnuteľné pamiatky (35 %). Zároveň sa Vláda SR zaväzuje: pripraviť klasifikáciu národných kultúrnych pamiatok (NKP) podľa ich dôležitosti a významu, vyriešiť problematiku vlastníctva a prevodov pozemkov ležiacich pod ruinami hradov, zabezpečiť realizáciu projektu rekonštrukcie najvýznamnejších kultúrnych pamiatok, navýšiť objem finančných prostriedkov v dotačnom programe MK SR „Obnovme si svoj dom“, vytvoriť samostatnú prioritnú os na obnovu nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok v rámci nastavovania nového obdobia implementácie štrukturálnych fondov EÚ, pripraviť nové formy financovania obnovy nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok, znížiť podiel pamiatkového fondu v narušenom alebo dezolátnom stavebno-technickom stave,

do roku 2024 zvýšiť počet jednotlivých rekonštrukcií pamiatok, prehodnotiť legislatívne návrhy a zmeny v oblasti ochrany kultúrnych pamiatok z roku 2019 na základe analýzy ich reálnych dopadov. Vláda SR tiež zvýši starostlivosť o hmotné kultúrne dedičstvo prostredníctvom odborných kapacít a organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva kultúry SR.

Túto obsiahlu pasáž nemá ani zmysel komentovať. Financie nebudú a ostatné body sa len presúvajú z iných vládnych programov. Alebo inak – zdá sa, že okrem krojov a fujár je našou najhlavnejšou starostlivosťou uspokojený pohľad na nezamestnaných, ktorí usilovne dostavujú ruiny hradov.

KULTÚRA BEZ BARIÉR Vláda SR vytvorí podmienky pre ochranu, podporu a rozvoj kultúrnych práv ľudí so zdravotným postihnutím a inak znevýhodnených skupín obyvateľstva, vrátane ľudí ohrozených chudobou, sociálnym vylúčením a inou diskrimináciou prostredníctvom vyčíslenia debarierizačného dlhu vo verejnom sektore, vytvorenia plánov debarierizácie a spustenie postupnej systematickej fyzickej a informačnej debarierizácie vo všetkých organizáciách v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR, implementácie prijatých opatrení na zabezpečenie a zlepšenie prístupu ku kultúre pre osoby so zdravotným postihnutím (fyzická a informačná debarierizácia), vytvorenia inštitucionálneho zázemia pre slovenskú autoritu pre Braillovo písmo, 118 štandardizácie slovenského posunkového jazyka, vzniku špecializovaných podporných programov pre znevýhodnené skupiny.

Kladieme si otázku, ako bude MK SR toto realizovať? Ale v každom prípade sa budeme môcť na konci vlády pani ministerky opýtať, ako sme na tom s debarierizáciou. Strašné slovo. Po slovensky to znamená odstránime prekážky v pohybe...

KULTÚRA MENŠÍN, KULTÚRA PRE VŠETKÝCH V rámci kultúry má osobitné postavenie rôznorodá kultúra národnostných menšín. Jej podporou sa zvyšuje kultúrna diverzita regiónov. Vláda SR bude implementovať pripravovanú Stratégiu rozvoja miestnej a regionálnej kultúry a kultúry národnostných menšín. Vláda SR vytvorí legislatívny rámec na zabezpečenie rozvoja kultúry príslušníkov národnostných menšín a tiež tzv. nových menšín na území Slovenska. Vláda SR zreformuje inštitucionálne zabezpečenie, legislatívne prostredie, ale aj finančné mechanizmy podpory rozvoja kultúry príslušníkov národnostných menšín na Slovensku v súlade s Ústavou SR a medzinárodnými záväzkami. Za základný nástroj finančnej podpory neštátnej kultúry národnostných menšín Vláda SR naďalej považuje Fond na podporu kultúry národnostných menšín (KULTMINOR). Vláda SR sa ďalej zaväzuje: zabezpečiť v rámci možností rozpočtu verejnej správy fungovanie profesionálnych divadiel, hudobných inštitúcií a umeleckých telies národnostných menšín a podľa rozpočtových možností podporiť vznik nových

profesionálnych kultúrnych inštitúcií, v spolupráci s miestnou a územnou samosprávou, rozvíjať verejnoprávne národnostné vysielanie RTVS a stimulovať regionálne a lokálne vysielanie aj iných vysielateľov pre príslušníkov národnostných menšín, podporovať rozvoj nezriadovanej a nezávislej scény kultúry národnostných menšín v samosprávnych krajoch, mestách a obciach, prispievať ku kultúrnej a sociálnej inklúzii nielen národnostných menšín s dôrazom na systematické udržiavanie a rozvoj akejkoľvek menšinovej identity podstatnej pre kultúrnu diverzitu; vytvárať aktívnu spoluprácu medzi rezortmi kultúry a školstva v oblasti vzdelávania. Vláda SR si uvedomuje mimoriadny význam slovenského jazyka, najmä ako hlavného komunikačného prostriedku medzi obyvateľmi Slovenskej republiky. Slovenský jazyk patrí zároveň medzi jeden zo základných spoločných identifikátorov občanov krajiny. Vláda SR si je zároveň vedomá, že ako v každom inom, tak aj v slovenskom jazyku prebiehajú neustále vývojové zmeny. Vláda SR preto na úrovni ochrany štátneho jazyka bude podporovať iniciatívy na zvyšovanie jazykového povedomia a jazykovej kultúry odbornej i širokej verejnosti či používania spisovnej slovenčiny. No taktiež bude Vláda SR citlivo zohľadňovať koexistenciu štátneho jazyka s inými úradnými jazykmi EÚ a jazykmi národnostných menšín pri ich používaní. 119 Vláda SR sa zároveň zaväzuje vyhodnotiť a pripraviť novelu zákona NR SR č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov tak, aby sa zamedzilo neodôvodneným zásahom do slobody prejavu a práva na šírenie informácií pod zámienkou ochrany štátneho jazyka.

Toto sme už niekde čítali, a pred pár rokmi. Bolo by užitočné uviesť, ako bude vláda iniciovať zvyšovanie jazykového povedomia a jazykovej kultúry, lebo s tým máme mnohé nepríjemné skúsenosti. Nás by zaujímalo, či bude zatvorené oddelenie jazyka na MK SR. Na slovenčinu máme predsa vedecký ústav a tak nepotrebujeme úradníkov.

PROFESIONÁLNE UMENIE Vláda SR chápe mimoriadnu spoločenskú dôležitosť profesionálneho umenia, ktoré vníma vo všetkých jeho prejavoch, jednak ako súčasť kreatívneho priemyslu, ale tiež ako základ existencie živej súčasnej kultúry. V rámci možností rozpočtu verejnej správy bude preto Vláda SR podporovať inštitúcie zastrešujúce profesionálne umenie v neštátnej i štátnej sfére tak, aby mali vhodné podmienky na tvorbu a jej prezentáciu, na umeleckú sebarealizáciu autorov, výkonných umelcov, tvorivé tímy, súbory, telesá. Podpora profesionálneho umenia v zriaďovaných inštitúciách bude smerovaná tak, aby výsledky ich činností, pokiaľ je to z ich povahy možné, boli prístupné aj mimo ich sídiel širokej verejnosti, bez ohľadu na sociálny status, vek, zdravotné alebo iné znevýhodnenie. V oblasti finančnej podpory neštátneho profesionálneho umenia ostáva prioritným Fond na podporu umenia (FPÚ). Vláda SR bude cielene podporovať edukačné umelecké projekty štátnych i neštátnych subjektov v záujme rozvoja komunikačných schopností, tvorivosti a vytvárania hodnotových systémov, bude vytvárať podmienky pre rozvoj aktivít detí a mládeže a tiež podporovať alternatívne

**SPISOVATELIA,
ZBLÍŽTE SA
V TOVÁRNI
S ĽUDOM**

formy umenia a vzdelávania – výchovu k umeniu a umením. Vláda SR zjednoduší systém finančnej podpory, ktorý bude založený na otvorenosti, odbornosti, spravodlivosti a účelnosti podpory. Projekty nielen umeleckých organizácii v priamej pôsobnosti MK SR budú musieť mať definované jednoznačné merateľné ukazovatele a ciele. Jednotlivé kontrakty pre zriadené divadlá, hudobné či hudobno-tanečné telesá budú mať nastavené ukazovatele aj na úrovni návštevnosti, obsadenosti či tržieb zo vstupného. Vláda SR zároveň vyhodnotí súčasný stav nehnuteľností slúžiacich osobitne na prezentáciu umenia, vzhľadom na jeho jednotlivé druhy a prejavy, a pripraví dlhodobú stratégiu obnovy a rozvoja kultúrnej infraštruktúry.

Táto časť je už teraz neaktuálna, stále čakáme na prehľadný plán záchrany živého umenia v štátnych i neštátnych organizáciách a zatiaľ čakáme márne. A vlastne nevieme prečo, lebo dobre a fundovane vypracovaných materiálov na záchranu kultúry majú ministerskí úradníci dostatok, stačí ich updatovať, uverejniť a hneď implementovať. Jeden z nich, na ktorý ministerka nemala čas odpovedať ani dvomi vetami, si môžete v skrátenej forme prečítať aj v našom KK. A čas sa kráti

AUDIOVIZUÁLNY PRIEMYSEL Vláda SR vníma potenciál audiovizuálneho priemyslu, ktorý na seba viaže významný počet tvorivých aj technických profesií a ktorý má významný cezhraničný presah. Naďalej tak bude podporovať snahy o zvýšenie atraktivity Slovenska ako konkurencieschopnej filmovej krajiny s vhodnými podmienkami pre audiovizuálnu produkciu, vrátane stimulačných opatrení a cezhraničné filmové koprodukcie. 120 Vláda SR tiež chápe, že s ohľadom na veľkosť trhu Slovenskej republiky sú televízni vysielatelia (verejnoprávny i súkromní) prirodzenými koproducentmi audiovizuálnych diel na Slovensku, preto bude naďalej podporovať koprodukcie kinematografických diel nezávislých producentov s vysielateľmi. Audiovizuálne dedičstvo ako súčasť kultúrneho dedičstva predstavuje reflexiu spoločnosti a bohatý zdroj poznania o nej. Vláda SR preto bude pokračovať v projekte systematickej obnovy audiovizuálneho dedičstva Slovenskej republiky, ktorý realizuje Slovenský filmový ústav. Vláda SR tiež podporí nové, inovatívne alebo komplexné stratégie distribúcie slovenských audiovizuálnych diel, ďalší výskum a sprístupňovanie obsahov audiovizuálneho dedičstva, ako aj systematické mimoškolské formy audiovizuálnej výchovy detí a mládeže. Kiná spolu s knižnicami a multikultúrnymi centrami patria často k jedinej kultúrnej infraštruktúre v menších mestách a obciach. Vláda SR bude preto venovať zvýšenú pozornosť zachovaniu tejto kultúrnej infraštruktúry.

DTTO. Čakáme.

MEDIÁLNA POLITIKA Vláda SR rešpektuje nezastupiteľnú úlohu médií a novinárov pri kontrole verejnej moci a správe vecí verejných. Vláda SR preto pripraví zásadnú

rekodifikáciu mediálneho práva tak, aby sa v súlade s hodnotami občianskej spoločnosti zabezpečil fungujúci pluralitný mediálny trh so slobodnými, nezávislými, transparentnými a konkurencieschopnými médiami vrátane zásadných garancií pre nezávislý výkon novinárskeho povolania. V nadväznosti na aktuálny vývoj práva Európskej únie v danej oblasti Vláda SR predloží legislatívnu úpravu nového regulačného rámca pre audiovizuálne mediálne služby a elektronické médiá, zahŕňajúc aj úpravu transparentnosti vlastníckych vzťahov v médiách, mechanizmov pre mediálnu pluralitu a koregulácie prostredníctvom samoregulačných vzťahov a procesov v rámci ochrany maloletých a ochrany spotrebiteľa. V oblasti rozhlasového vysielania Vláda SR zároveň prehodnotí legislatívne obmedzenie jednej programovej služby pre jedného držiteľa licencie. Vláda SR tiež považuje za potrebné prehodnotiť zavedené kvóty slovenskej hudby v rádiách, predovšetkým vyhodnotiť ich dopad na hudobný priemysel, autorov, interpretov hudby, ako aj na súkromné rozhlasové vysielanie, jeho rôznorodosť a mediálnu pluralitu. Vláda SR lepšou koordináciou rezortu kultúry s rezortom školstva a samosprávami vytvorí podmienky pre rozvoj vzdelávania a iných aktivít v oblasti mediálnej a digitálnej gramotnosti, predovšetkým vytvorí predpoklady na zvýšenie úrovne mediálnej výchovy na školách. Vláda SR totiž so znepokojením sleduje nárast dezinformácií v médiách a najmä na sociálnych sieťach, ktoré účelovo vyvolávajú strach a nedôveru v štátne zriadenie a liberálnu demokraciu. Vláda SR preto podporí iniciatívy bojujúce proti hoaxom, falošným správam a iným dezinformáciám a vytvorí mechanizmy na boj proti hoaxom, falošným správam a iným dezinformáciám. 121 Aj preto si viac ako inokedy Vláda SR uvedomuje význam a potrebu existencie kvalitných nezávislých verejnoprávnych médií, ktoré sú nevyhnutné pre zdravý demokratický vývoj spoločnosti. Vláda SR považuje Rozhlas a televíziu Slovenska (RTVS) za garantovaný zdroj poskytujúci široký prístup verejnosti k overeným informáciám, kultúre a vzdelávaniu, ktorý je však v dlhodobom horizonte a najmä v európskom kontexte finančne poddimenzovaný. Vláda SR preto prijme také legislatívne opatrenia, ktoré poskytnú RTVS priestor pre stabilizáciu plnenia jej zákonných úloh vrátane možností rozvoja infraštruktúry, výroby vlastných obsahov, zvyšovania kvality programov či prieniku do oblasti nových mediálnych služieb. Vláda zväži zavedenie nového finančného modelu financovania RTVS za súčasného zachovania verejnoprávnosti a nezávislosti RTVS. Vláda SR zároveň prehodnotí a prípadne navrhne nový mechanizmus voľby generálneho riaditeľa RTVS do budúcnosti tak, aby bol proces jeho výberu v čo najširšom možnom zábere apolitický.

Priznávame, že sme začali hľadať aspoň jedno vyjadrenie ministerky a jej štátnych aspoň o niektorých, do očí bijúcich hoaxov, teda po našom klamstiev. Keď sme nič nenašli, začali sme hľadať aspoň vyjadrenia a kritiky na situáciu v RTVS. Jediné, čo sme zaregistrovali, bolo potvrdenie súčasného GR RTVS vo funkcii, čo posilnilo naše presvedčenie, že SNS síce prehrala voľby, ale je späť, akurát pod iným názvom. Netreba si zakrývať pred týmto faktom oči a počítať s ním pri očakávaní nejakých krokov na poli kultúrnej politiky.

CIRKVI Vláda SR rešpektuje spoločenský význam cirkví a náboženských spoločností. Podporuje ich angažovanosť vo veciach verejného záujmu. Cirkvi a náboženské spoločnosti sú významnými spolutvorcami kultúry a prispievajú k tvorbe demokratických hodnôt založených na slobode a dôstojnosti jednotlivca. Vláda SR zabezpečí otvorený a vecný dialóg o postavení cirkví a ich financovaní s cieľom nájsť efektívnu podobu spolupráce s cirkvami a ich financovania. Taktiež prehľbi spoluprácu s cirkvami v oblasti efektívnejšieho využívania historických budov v majetku cirkví a zvýšenia ich návštevnosti zo strany verejnosti s cieľom popularizácie kultúrneho dedičstva a duchovnej kultúry Slovenska.

Cirkvi dnes na Slovensku majú onakvejších podporovateľov svojich vysnívaných krokov na podporu svojho postavenia vo vláde SR a vo verejnosti. Ministerka, ministerstvo a všetci tutti quanti nebudú mať do toho čo hovoriť, preto ani nekritizujeme, že sa pani ministerka vôbec nevyjadruje k pripravovaným zákonom, ktoré majú zmeniť kultúrny a civilizačný obraz Slovenska. Ved' jej hlas by aj tak nezavážil, takže oceňujeme, že mlčí.

A čo nám veľmi, ale naozaj veľmi chýba v PVV?

Snívali sme o otvorenej a kritickej diskusii o mieste kultúry v našej spoločnosti a v našom štáte? Zabudnime. Nie preto, že teraz sedíme doma a snažíme sa aj individuálne odohnať nákazu spred našich dvier, ale preto, že kultúra nielen bola na poslednom mieste v programoch počas kampane politických hráčov, ale dnes nie je ani posledná. Zmizla. Bude lepšie, ak prestaneme márne čakať, že MK SR niečo vyrieši.

Možno by sme mali oprášiť voľakedajšiu snahu ministra kultúry Rudolfa Chmela a znovuoživiť Kongres kultúry. Pamätáme si posledný, skončil na hádkach, kto dostal a kto nie peniaze zo štátneho rozpočtu. Ale - Nedostatok osobných kontaktov a zhromažďovania sa na výstavách, konferenciách by nám nemal zabrániť otvoriť diskusiu a vyzvať inteligenciu, aby sa vyjadrila k existencii, úlohe Ministerstva kultúry a obsahu jeho politik. Snáď všadeprítomný strach z „nelásky“ nového vedenia ministerstva a odmietnutia grantov nám nezabráni vyjadrovať sa kriticky a otvorene. Za skúšku to stojí.

Životne potrebujeme, aby sme postupne menili pretrvávajúcu národnú rozprávku, alebo moderne povedané naráciu. Dnes SME zo zisku z iných novín financuje malý Kultúrny život. Oceňujeme, ale to nestačí. Potrebujeme priestor pre novú generáciu kriticky mysliacich kulturológov, literárnych znalcov, ľudí, ktorí čítajú podobné noviny

z celého sveta, aby nás voviedli do 21.storočia nielen pár vetami na FB, ale dlhými analytickými článkami. Aby sme zvíťazili nad neustálym pocitom malosti a obete, ktorý tak kvári nás i našich susedov. Na čo by sme prednostne mali použiť časť eurofondov, ak nie na toto?

A teraz ich bude neúrekom. Ak si manažéri štátnych politik myslija, že kultúru možno vynechať z ich plánov na modernizáciu Slovenska, tak nie sú profesionáli, ani experti, ale obyčajní laici.

IKP

KULTÚRNY
KYSLÍK

21

ČO SME SA
NAUČILI,
ČÍTAJÚC TOTO:

KAVIARENSKÍ POVAĽAČI

X

TAKTO SME CHCELI POMÔČŤ NOVÉMU VEDENIU MK SR (DOTERAZ NE- ODPOVEDALI, CHÁPEME, VEĽA PRÁČE)

BRATISLAVSKÁ
KAVIAREŇ

Otvorené fórum Zachráňme kultúru

AUTORI: SILVIA HRONCOVÁ A DARINA KÁROVÁ SO
ZAPRACOVANÍM PRIPOMIENOK OD SKUPINY EXPERTOV
A PODPOROVATEĽOV – PRVÁ VERZIA 30.3.2020, DRUHÁ VERZIA
6.4.2020 PO STRETNUTÍ S MINISTERKOU

Návrh na krízové opatrenia Ministerstva kultúry SR 2020

Oblasť kultúry a kreatívneho priemyslu zahŕňa zamestnancov kultúrnych organi-
zácií v pôsobnosti ministerstva kultúry a vyšších územných celkov či miest: divadiel,

tanečných súborov, hudobných telies, galérií, múzeí, knižníc, osvetových stredísk, hviezdárni, informačných centier, ale aj iných oblastí a subjektov fungujúcich na neštátnej báze v podobe občianskych združení, neziskových organizácií, spoločností s. r. o, ľudí fungujúcich ako SZČO či slobodné povolanie v profesiách: kinematografia a filmová distribúcia; médiá, literárna tvorba, vydavateľská činnosť a distribúcia (kníhkupectvá); hudobná tvorba a prezentácia hudobníkov a hudobných skupín; výtvarné umenie, architektúra, dizajn a reštaurátorstvo a v neposlednom rade neštátne divadlá a divadelné skupiny. Zrušené sú divadelné predstavenia, premietanie filmov, koncerty, divadelné, filmové a hudobné festivaly, výstavy a festivaly súčasného umenia, dizajnu a architektúry, ale aj tvorba nových diel – divadelných premiér, filmov, televíznych seriálov a hudobných relácií. To znamená stratu príjmov nielen pre umelcov, ale aj pre rôzne kreatívne a technické zložky i servis – manažérov podujatí, oddelení PR, grafických štúdií, technikov, strihačov, zvukárov, tlačiarň. A napokon aj pracovníkov cestovného ruchu a iných na kultúru a kreatívny priemysel naviazaných odvetví služieb. Materiál je reakciou na chýbajúce aktivity slovenského prostredia kultúry, napríklad v porovnaní so zahraničím (Česká republika, Nemecko, Rakúsko, Veľká Británia a ďalšie) ako aj inými oblasťami hospodárskeho života SR.

Cieľom tejto iniciatívy je vytvoriť konštruktívnu krízovú platformu z nezávislých odborníkov z oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu, ktorá bude kontinuálne pracovať na riešení dnešnej vážnej situácie v súvislosti so záchranou štátnych a neštátnych kultúrnych podujatí, projektov, infraštruktúry a najmä tvorivého, organizačného a technického potenciálu, ktorý je súčasťou situáciou ohrozený rovnako ako iné oblasti na Slovensku. Tým skôr, že aj zo súčasného verejného diskurzu vyplýva, že kultúra a kreatívny priemysel nie sú považované za prioritné oblasti ohrozenia. Dešpekt verejnosti vyplýva aj z nízkej znalosti problematiky, zamieňania si kultúry so zopár menami celebrít show biznisu, mylnej predstavy o vysokých platoch v kultúre a úplnej neznalosti množstva a druhov profesií v kultúre.

- 1/ **Zriadiť Akčný krízový štáb MK SR**
- 2/ **Nastaviť komunikáciu Ministerstva kultúry SR s kultúrnou verejnosťou, verejne komunikovať ohrozenie kultúry a kreatívneho priemyslu**
- 3/ **Zriadiť Krízový fond resp. Fond pomoci kultúre / CORONAFOND**
- 4/ **Prehodnotiť rozpočet MK SR na rok 2020 a schválený rozpočet organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR definovaný Kontraktom s jednotlivými organizáciami**
- 5/ **Prehodnotiť výzvy, termíny a systém podpory z podporných fondov (Fond na podporu kultúry, Audiovizuálny fond, Fond na podporu kultúry národnostných menšín)**

- 6/ **Urgentne centrálne spracovať štatistické dáta jednotnou metodikou za účelom identifikovania a vyčíslenia ekonomických dopadov a strát v kultúre a kreatívnom priemysle**
- 7/ **Vytvoriť Kalendárium – zoznam kultúrnych aktivít, podujatí a premiér plánovaných do konca roka 2020 v rezortných organizáciách, v organizáciách VÚC, mestách, obciach a na nezávislej scéne.**
- 8/ **Predefinovať použitie zdrojov z Eurofondov**
  1. MK SR – IROP
  2. Na celoštátnej úrovni
- 9/ **Predložiť urgentné legislatívne úpravy zákonov a implementovať vládne nariadenia a úpravy v oblasti kultúry**
- 10/ **Prehodnotiť plán investícií v oblasti kultúry v roku 2020 na MK SR**
- 11/ **Vytvoriť centrálny informačný portál**
- 12/ **Systémovými opatreniami zabrániť hromadnému zneužívaniu inštitútu vylúčenia kolektívnej správy práv so súčasným uzatváraním tzv. buy- out zmlúv, resp. zmlúv nevýhodných pre autorov a tým zabrániť situáciám, kedy autori napriek opakovanému použitiu svojich diel nemajú nárok na odmenu**
- 13/ **Spracovať rešerš krízových opatrení v oblasti kultúry v zahraničí (Česká republika, Rakúsko, Nemecko ...) a v EU vôbec.**
- 14/ **Zistiť stav a návrhy opatrení na záchrannú sieť pre ohrozené subjekty (fyzické i právnické osoby) operujúce v oblasti kultúry v spolupráci s inými ministerstvami vlády SR .**

Solidarita zákazníkov – otázka vracania zakúpených vstupeniek alebo ponechania organizátorom, objednávanie vstupeniek a rôznych produktov do budúcnosti; Revízia efektívnosti využívania kultúrnych poukazov a ich dočasné nasmerovanie do ohrozených oblastí (rozšírenie oprávnených poberateľov poukazov); Vyplatenie honorárov autorom za dokončené autorské projekty zo strany zriaďovaných organizácií; Pravidelná informovanosť verejnosti zo strany MK SR a organizácií financovaných z verejných zdrojov.
- 15/ **V spolupráci s verejnoprávnymi médiami vytvoriť priestor pre:**

Informačný portál so všetkými užitočným informáciami a radami – určený pre všetky subjekty v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu, umenia nekomerčného aj komerčného; Štúdio s odborníkmi – relácia na podporu vnímania oblasti kultúry

TY INTELIGENT!

ako reálnej časti slovenského hospodárstva a ekonomiky – pomoc v prekonávaní aktuálneho vnímania umelcov ako niekoho, kto je v spoločnosti menej potrebný a pritom žiada pomoc; Zaviesť alternatívne formy vzdelávania v oblasti boja s koronavírusom s využitím umelcov z rôznych oblastí; Zvýšiť podiel nezávislých tvorcov na tvorbe a výrobe vzdelávacích relácií v rámci online vyučovania – školského vzdelávania cez televíznu obrazovku (videá s výučbou);

Živé relácie interaktívne spolupracujúce s divákmi – prepojenie na už existujúce aktivity umelcov na sociálnych sieťach; Kultúra a umenie presťahované do mediálneho priestoru – umožniť kultúre a umeniu dostať sa so svojimi aktivitami, ktoré nemôžu momentálne verejne prezentovať, do mediálneho priestoru; Zvýšenie podielu slovenských hudobných a audiovizuálnych diel vo vysielaní RTVS (zaviesť vyššie kvóty); h. V spolupráci s Ministerstvom školstva SR sa spolupodieľať na novovytvorenom youtube vzdelávacom kanále a v záujme vysokej kvality umožniť neštátnej umeleckej sfére (scenárista, režisér, kameraman, zvukár, herci) byť súčasťou tvorby, realizácie a produkcie programov.

Experti spolupracujúci v rámci platformy Zachráňme kultúru na Návrhu na krízové opatrenia MK SR k 6. 4. 2020

1. Darina Kárová, Medzinárodný festival Divadelná Nitra, platforma Zachráňme kultúru
2. Silvia Hroncová, mediálna spoločnosť Film Europe, platforma Zachráňme kultúru
3. Alfonz Kobielsky, Asociácia kultúrnych inštitúcií miest a obcí Slovenska
4. Petra Fornayová, Asociácia súčasného tanca, festival Nu Dance Fest
5. Peter Šulej, časopis Vlna, Asociácia kultúrnych časopisov, medzinárodný literárny festival Novotvar
6. Viliam Klimáček, divadlo GUnaGU
7. Michal Hvorecký, nezávislý expert
8. Peter Nágel, Medzinárodný filmový festival Art Film Fest
9. René Parák, Asociácia súčasného divadla
10. Magda Vášáryová, Via Cultura – Inštitút pre kultúrnu politiku
11. Ladislav Snopko, nezávislý expert
12. Zuzana Hekel, Divadlo J. Palárika Trnava
13. Jozef Lupták, Medzinárodný festival komornej hudby Konvergencie
14. Svetlana Waradzinová, Divadelná fakulta Vysokej školy múzických umení
15. Ivana Sujová, Medzinárodný festival animovaných filmov Fest Anča
16. Koloman Kertész Bagala, vydavateľstvo KK Bagala,
17. Jana Vozárová, LITA, autorská spoločnosť
18. Lucia Miklasová, LITA, autorská spoločnosť
19. Lucia Gertli, mediálna spoločnosť Film Europe
20. Stanislav Trnovský, nezávislý expert
21. Roland Tóth, nezávislý expert
22. Peter Kerekes, Kerekesfilm
23. Wanda Adamík Hrycová, Slovenská filmová a televízna akadémia
24. Slavomír Krekovič, A4 – Priestor súčasnej kultúry
25. Matúš Jakabčic, Hudobný fond, SOZA, autorská spoločnosť
26. Ľubomír Burgr, SOZA, autorská spoločnosť, divadlo SkRAT
27. Katarína Lehotská, ACCONTI PLUS, ekonomické poradenstvo
28. Bohunka Koklesová, Vysoká

škola výtvarných umení 29. Zora Jaurová, Fórum kreatívneho priemyslu 30. Juraj Heger, Združenie vydavateľov a knihkupcov Slovenska 31. Pavol Kráľ, Slovenská výtvarná únia

KULTÚRNY
KYSLÍK

26

TAKTO SME
CHCELI
POMÔČť
NOVÉMU
VEDENIU
MK SR
(DOTERAZ NE-
ODPOVEDALI,
CHÁPEME,
VEĽA PRÁCE)

Podporovatelia Návrhu na krízové opatrenia

1. Zora Husarčíková, platforma Fashion LIVE! 2. Linda Fintorová, kultúrna manažérka 3. Lucia Faltinová, prekladateľka; divadlo Bridgin' Drama, výkonná riaditeľka 4. Jozef Danglár Gertli, nezávislý umelec 5. Lubomír Bukový, nezávislý expert 6. Elena Knopová, Ústav divadelnej a filmovej vedy Centra vied o umení SAV, riaditeľka 7. Michal Vajdička, režisér, Slovenské národné divadlo 8. Eva Pavlíková, herečka, Divadla Andreja Bagara v Nitre 9. Monika Michnová, dramaturgička, Slovenské komorné divadlo Martin, divadelný festival Dotyky a spojenia 10. Peter Maráky, redakcia časopisu Pamiatky a múzea; Spoločnosť priateľov Univerzitnej knižnice 11. Adela Zvalová, scenáristka 12. Bohdan Smieška, konzultant, Platforma KU.BA – Kultúrna Bratislava 13. Robert Hromec, slobodný umelec 14. Zuzana Hromcová, mediálna spoločnosť Film Europe 15. Zuzana Böhmerová, nezávislý expert 16. Jana Gombiková, scenáristka a fotografka 17. Andrej Kalinka, umelecké zoskupenie MED A PRACH 18. Anna Juríčková, projektová manažérka, mediálna spoločnosť Film Europe 19. Koloman Galbavý, nezávislý expert 20. Soňa Ferancová, režisérka 21. Lucia Dubačová, OZ Imaginárium, štatutárka; festival Sensorium, riaditeľka 22. Martin Kasarda, Magazín o knihách, Kultúrny život, šéfredaktor; Fakulta masmédií PEVŠ – Ústav mediálnej tvorby, vedúci 23. Anna Fifiková, dramaturgička, scenáristka, editorka 24. Milan Rašla, pedagóg VŠMU; Komisia pre správu pozostalosti po národnom umelcovi Martinovi Benkovi, predseda 25. Alexandra Grusková, scenická a kostýmová výtvarníčka 26. Peter Nagy, scenárista 27. Anna Grusková, Reminiscencie 28. Peter Gála, ASIL – Asociácia ilustrátorov, predseda 29. Katarína Fitková, scenáristka 30. Barbora Hrínová, scenáristka a pedagogička FTF VŠMU 31. Zuzana Dzurindová, scenáristka 32. Linda Magáthová, prekladateľka, OZ DoSlov 33. Martin Čičvák, režisér 34. Valeria Schulczová, scenáristka, dramatička, divadelná režisérka 35. Jozef Krasula, Slovenské stredisko medzinárodnej asociácie amatérskych divadiel AITA/IATA, prezident; Súkromné konzervatórium D. Kardoša v Topoľčanoch 36. Michal Legiň, Divadlo na hojdačke 37. Oľga Ruppeldtová, prekladateľka, Slovenská spoločnosť prekladateľov umeleckej literatúry (SSPUL) 38. Sláva Daubnerová, režisérka, performerka, herečka 39. Marta Poláková, Platforma pre súčasný tanec PlaST; Vysoká škola múzických umení 40. Maja Hriešik, Platforma pre súčasný tanec PlaST; Vysoká škola múzických umení 41. Jozef Vlk, režisér, producent, skladateľ, Debris Company Bratislava 42. Stanislava Vlčeková, choreografka, performerka, pedagogička, Debris Company Bratislava 43. Lukáš Sigmund / scenárista / festival seriálov pilot 44. Barbara Sigmundová, prekladateľka, o. z. DoSlov 45. Boris Hanečka, slobodný umelec 46. Rasťo Šenkirik, expert na kultúrnu politiku 47. Anna Šimončíčová, kultúrna manažérka, Asociácia Divadelná Nitra 48. Mária Šimončíčová, konzultantka, kultúrny a kreatívny priemysel 49. Miroslav Zwiefelhofer, divadelný kritik 50. Ján Sklenár, KC Modra, riaditeľ; hudobný redaktor SRO/Rádio Devín 51. Jana Kurucová, operná speváčka, sólistka

Štátnej opery Hamburg a stála sólistka operných domov na Slovensku. 52. Margareta Klimáčková, projektový manažér, Divadlo GUnaGU

KULTÚRNY
KYSLÍK

K iniciatíve sa prihlasovali ďalšie osobnosti a skupiny. Podrobnosti si môžete pozrieť na webovwej stránke: www.zachranmekulturu.sk

27

TAKTO SME
CHCELI
POMÔCŤ
NOVÉMU
VEDENIU
MK SR
(DOTERAZ NE-
ODPOVEDALI,
CHÁPEME,
VEĽA PRÁCE)

MK SR nereagovalo na tieto návrhy, ale publikujeme ich, aby sme vedeli, na základe čoho budeme hodnotiť činnosť ministerstva o rok, dva.

Očakávali sme, že aspoň niektoré z týchto bodov budú súčasťou politiky MK SR:

MK SR dlhodobo nezapája aktérov z oblasti umenia do tvorby kultúrnej politiky, neponúka im účasť na evaluácii systémov finančnej podpory, Systém obsadzovania postov za kultúru v poradných orgánoch vlády (Rada vlády pre kultúru, Rada vlády pre mimovládne neziskové organizácie) je netransparentný a lobistický, samotné ministerstvo poradný orgán tohto typu nemá, čo je neuveriteľné!

Za 30 rokov sa zo strany štátu neuskutočnila žiadna výrazná investičná akcia – nepostavila sa žiadna nová kultúrna budova, ktorá by zlepšila podmienky prezentácie kultúry a umenia na Slovensku, upútala by pozornosť občanov i návštevníkov zo zahraničia. Opravy a rekonštrukcia existujúcich budov sú zdĺhavé a neumožňujú organizáciám využívať svoj potenciál (celá jedna generácia nezažije riadnu činnosť Slovenskej národnej galérie.). Nová budova SND bola síce dostavaná v roku 2006, ale ide o posledný staviteľský relikv z obdobia komunistickej výstavby.

Decentralizácia v štátnej správe zostala neukončená, jej dôsledky na prostredie kultúry nie sú ani čiastkovo vyhodnotené.

Podľa posledných medzinárodných dát dalo Slovensko v roku 2017 na kultúru približne 0,70 % HDP (591 mil. eur). Je to 0,05 % HDP menej ako priemer krajín EÚ a o 0,35 % HDP menej ako priemer krajín V4. Súčasnú oficiálnu štatistiku pritom zahŕňajú do oblasti kultúry aj výdavky na rekreáciu, náboženské a iné spoločenské služby. V roku 1993 bol na Slovensku tento ukazovateľ ešte tesne nad 1 % HDP, čo dokazuje zhoršovanie postavenia kultúry v slovenskej spoločnosti v posledných desaťročiach. Jednou zo závažných skutočností je skrytý modernizačný dlh, len v oblasti kultúrneho dedičstva sa odhaduje na 4,7 – 8,4 mld. Eur, k čomu treba pripočítať ročný akvizičný dlh vyše 10 mil. Eur ročne. Pamiatkový dlh sa odhaduje na 1,8 – 5,5 mld. eur, zbierkový dlh pre obnovu zbierkových fondov na 2,9 mld. eur. Akvizičný dlh zbierkových predmetov múzeí a galérií predstavuje 2,2 mil. eur ročne, akvizičný dlh knižničných fondov 7,9 mil. eur ročne.

Kultúrna obec je fragmentarizovaná, neexistuje žiadna platforma, ktorá by vedela artikulovať jej záujmy a požiadavky, pretože profesijné občianske združenia boli zdecimované za vlády V. Mečiara a neexistuje systémová podpora prevádzkových nákladov

neštátnych subjektov. Platové ohodnotenie ľudí pracujúcich v kultúre, ktorí predstavujú vzdelanostnú elitu spoločnosti, je jedno z najnižších a zhoršuje ich podmienky pre tvorbu. A pritom kultúra financie nielen spotrebúva, ale aj generuje – každé euro vložené do kultúry zvyšuje slovenskú produkciu o 2,6 eur, ak ho vložíme do automobilového priemyslu, je to o 30 centov menej.

Tretina našich 15-ročných nerozumie čítanému textu, v testovaní PISA nás predbehli aj Ukrajina či Bielorusko. Vzdelávanie ku kultúre a umeniu na základných a stredných školách je nedostatočné a nesystematické. Na Slovensku existuje 8 + 1 kultúrnych politik bez vzájomnej koordinácie. Táto skutočnosť sa negatívne odráža najmä na tvorbe legislatívy a neodbornom až politicky motivovanom či protekčnom obsadzovaní vedúcich postov organizácii v zriaďovateľskej pôsobnosti samospráv. V nedávnych mesiacoch bol na MK SR zrušený aj Odbor rozvoja miestnej a regionálnej kultúry (ORMaRK).

V IKP očakávame so zhoršovaním sa ekonomickej a spoločenskej atmosféry výrazný nárast „hnedého“ extrémizmu a útoky na demokratický režim a najmä agendu ľudských práv. Ako si spoločnosť a štát pomôže, ak nejuje kultúru a umenie?

CHCEME PRACUJÚCU INTELIGENCIU!

A POTOM PRIŠIEL NEVIDITEĽNÝ NEPRIATEĽ

AJ TY SI VÍRUS! ALEBO O PANDÉMII A KULTÚRNEJ POLITIKE

Kultúra, aké to taľafatky v čase, keď okolo nás lieta neviditeľný nepriateľ a necháva za sebou viditeľné obeť. Kultúrna politika štátu sa dostala na posledné miesto priorit. Aký to oxymorón, posledná priorita.

To, čo udržiava chorú spoločnosť ako tak pri živote sú produkty kultúrneho a kreatívneho priemyslu – knihy, hudba, divadlo, film, televízia a áno, dnes aj dianie na internete. Ani variť a piecť chlieb, ani cvičiť jogu, ani spať nemôžete večne. Ani civieť do steny či milovať sa. Striedate to s konzumáciou kultúry. A je jedno či venujete čas

mcdonaldizovanej televízii, siahnete po Camusovom More, vyšívate svoj kroj alebo s privretými očami počúvate Milesa Davisa.

Lebo kultúrny zážitok pre svoje vyprahnuté, sociálne izolované a deprivované emocionálne ja potrebujete.

Homo culturalis

Kultúra nahradila duchovnú potravu, ktorú kedysi poskytovali náboženstvá ako tradicionalistický ideologický koncept. *Homo culturalis* od čias osvietenstva postupne nahrádza *Homo religiosus*. Kultúra dnes výrazne napĺňa našu potrebu metafyziky a teleológie, kultúra určuje naše normatívne správanie v otázkach dobra a zla, správneho a nesprávneho. Kultúra je tak maximom bytia človeka.

Píšu o tom knihy: Dawkins, Harari, Pinker a ďalší, stačí čítať. Biblické príbehy o poslušnosti a vzbure, cti a klamstve, zrade a viere, láske a pokore, vzdore a slobode dnes rozprávajú denné seriály. Emocionálne silné slzy nám dávajú filmy, pocit priam náboženskej extázy zažívame v spoločenstve ako diváci, ako prijímatelia posolstva: na koncertoch, kde slúži omšu múza hudby Euterpé. Panoptikum najhlbších emócií prináša divadlo ako zrkadlo nášho podvedomia i nevedomia.

Kultúra vo svojej pestroste, mnohorakosti, interpretačnej sile prináša zážitok, vzrušenie i uspokojenie. Učí nás rozlišovať medzi správnym a nesprávnym. Kultúra dáva na prvé miesta rebríčka svojich hodnôt lásku, spolupatričnosť, ľudskosť. A varuje pred strachom, nenávisťou, odcudzením.

Koronavírus nenapadol naše pľúca, napadol našu kultúru. Odrazu sme sa ocitli zbavení našej ľudskosti a snažíme sa ju dopĺňať aspoň šumivými vitamínmi sociálno-sieťovej napodobeniny kultúry. Áno, sú to dojímavé zážitky vidieť vystupovať hercov, operných spevákov, spisovateľov či rockové hviezdy v ich domácnosti, nenalícených a odhodlaných.

My ich potrebujeme! My potrebujeme kultúru, ale táto on-line dočasnosť nám pocit z potlesku, javiska zážitku nenahradí.

A štát?

Na Slovensku sme sa ocitli v koronakríze v nešťastnom období, keď sa už dva roky spoločnosť vyrovnáva s beštialitou jedného partokratického a oligarchického režimu, ktorý sa neštítal zabiť novinára a archeologičku. Voľby mali byť transformáciou, návratom k štandardom modernej liberálnej demokracie západoeurópskeho strihu. Čakanie na zázrak však napadol vírus, elity namiesto riešenia politicko-spoločenskej krízy vhupli do súboja s neviditeľným nepriateľom, nepripravené prevziať naraz všetku tú zodpovednosť. Namiesto osvietenského hlasu rozumu zvolili romantické gesto hrdinstva.

Kultúra zostala pre štát Popoluška, utláčaná nehodná nevlastná dcéra. Štát ju podceňuje, veď je temer darmožráčka, v ufúľaných handričkách. Jej tvár je síce pekná (nesmie-me to priznať!) a pokorná hodnotová dobrota (ona je fakt taká naivka?) až do očí bijúca,

CO TY VIEŠ
O ŽIVOTE,
K PÁSU
SA POSTAV!

ale tu sa dnes nehráme na dobro. Tu ide o predsa o život! Kým v mnohých predchádzajúcich vládoch sa hral so štátom mariáš o biznis, uspokojenie „našich ľudí“ a majetky, teraz sme vytiahli boj o zdravie a život. Súboj s neviditeľným nepriateľom, tu kultúra nie je potrebná.

Preto sa kultúra odstrkuje, lebo nám pripomína, že žiť slušne je hodnota. Nie mať, ale byť, hovorí Erich Fromm, to je to, čo z nás robí ľudí.

Kultúra na Slovensku žije a dýcha napriek neveľkému úsiliu štátu. Nakoniec, dobrá kultúra nepotrebuje cieľavedomé päťročnice (to sme si zažili), ani korupciu zo strany štátu pri rozhadzovaní peňazí tým „naším“. Živá kultúra potrebuje vhodné, ústretové prostredie, odstraňovanie byrokratických prekážok.

A ak žiada o podporu, tak o podporu umelcom. Nemá význam vysypať teraz desiatky užitočných postupov, ako ukázať záujem štátu o kultúru – napríklad systematickým nákupom výtvarných diel súčasných umelcov do galérií, pravidelným odkupovaním domácej literárnej produkcie pre knižnice, priamou podporou divadelných predstavení a ich tvorcov či urýchlením legislatívnych procesov na zjednodušenie vstupu sponzorov do kultúrneho diania. To sú kombinované kliešte a skrutkovače, ktoré pomáhajú vytvoriť rozvody v chráme kultúry. A niektoré z týchto nástrojov sa dokonca v náznakoch objavili aj na konci Programového vyhlásenia vlády, áno, kultúra je opäť posledná priorita.

Kultúrna politika v čase koronavírusu? Nie, neľakajte sa, nič sa nemení, kultúra je predsa neuchopiteľná. Neprináša hmatateľné veci materiálneho charakteru. Jej nedostatok nie je zdanlivo zdraviu škodlivý. Ale je, páni a dámy, je. Kultúrny priemysel (ďakujeme pekne, páni Adorno a Horkheim, za toto škaredé slovné spojenie) nás drží aspoň ako tak pri zdravom rozume, keď sme už sociálne a emocionálne izolovaní.

Čo je vlastne kultúra?

To, čo nás spoločne drží pohromade je bublajúca a premenlivá sieť hodnôt, ktoré zdieľame v metaforickom jazyku kultúry.

Keď ideme do divadla, nekupujeme si predsa hercov. V kine si nekupujeme fyzický nosič filmu, aj tá placka s domácim DVD filmom má hodnotu nula centov a keď sa na ňu pozeráte, je to kus plastu. Na koncerte si nekupujete speváčku, huslistku či bubeníka. Keď idete do galérie, za vstupenku nedostanete obrazy, z divadla si neodnášate úhľadne zabalených hercov a herečky a hodnotou knihy nie je papier a tlačiarenská čerň.

Kultúra je zážitok.

Zážitok, ktorý potrebujeme k životu, k pocitu naplnenia, k pocitu šťastia. Kultúra je čosi, čo prekračuje potrebu sýtosti a bezpečnosti. Ale pritom má dokázateľné biologické účinky na ľudské telo. Spôsobuje nám totiž rozkoš. Pri zážitku sa dvíha vlna oxytocínu a serotonínu, hoci to nazývame duchovné osvieženie, prežívanie, katarzia, je to neobyčajná telesná rozkoš, hra chemikálií a impulzov v našom mozgu.

Kultúra je droga, ktorej nedostatok nám spôsobuje abstinenčné príznaky. Ako nedostatok čokolády, vína, ako nedostatok objatia. A droga potrebuje svoje ďalšie a ďalšie dávky. Ísť znova do divadla. Tešiť sa z návalu radosti, keď začujete prvé tóny svojho

oblúbeného hitu na koncerte. Čítať ďalšiu knihu, zažiť dojatie, strach, napätie s filmovými hrdinami. Vidieť dielo v kultivovaných priestoroch galérie. To prosto potrebujeme a nenahradí to žiadna on-line prezentácia, žiaden internetový koncert, ktorý pozeráme osamotení doma v teplákoch.

Kultúra nás robí ľuďmi.

Vírus si ty

Sociálna izolácia ukazuje, ako rýchlo vieme zmeniť a prispôbiť naše správanie. Vedeli ste si napríklad počas Valentína 2020 predstaviť, že pôjdete so svojou partnerkou po ulici a budete mať na tvári rúška? Že nezájdete na pohár vína, dobrú večeru a romantické predstavenie v divadle?

Že pôjdete po ulici a budete sa vyhýbať človeku idúcemu oproti vám, lebo čo keď má vírus? Budete sa škarediť na aj tak ostrakizovaných fajčiarov, ktorí sa krčia kdesi v kúte ulice a rúško majú, fujto, stiahnuté?

To, čo sme vnímali filmovou rečou katastrofickej produkcie, sa odrazu stalo realitou. Vírus si aj ty! Aj ty môžeš byť nebezpečný prenášač, aj ty predstavuješ hrozbu pre môj život. Aj naši najbližší sa odrazu javia ako zombíci, ktorí šíria vírus. Naša samotná existencia môže byť pre druhých toxická. Zakašlal si? Okamžite sa dezinfikuj!

Pandémiu neviditeľného nepriateľa okamžite doplnila epidémia strachu, podozrievania a tichej agresie voči tým druhým a najviac voči všetkým, ktorí odmietajú byť disciplinovaní. Odmietajú byť poslušní. Odmietajú skloniť hlavu. Sme poslušní, lebo je to naša tradícia? Alebo sme málo slobodní?

Smrť si v 19. a 20. storočí vzala do parády biológia a medicína. Vytesnili sme ju zo spoločnosti. Hľadáme šťastie, nie bolesť. A odrazu sme objavili smrť. Vlastne neobjavili, len nám barokovo zaklepala hánkami na dvere nášho konzumného pohodli s úškrnom memento mori. Kultúru smrti sme vytesnili na okraje miest a na okraje našich životov. Umierania sa bojíme, lebo sme akosi zabudli, že je súčasťou našich životov. A odrazu sa najnovšou správou dňa stávajú počty nakazených, počty mŕtvych. Akoby sa začalo umierať až teraz, akoby tichá smrť onkologického pacienta smrťou nebola.

Smrť je jediná demokratická veličina tohto sveta. COVID-19 nám ju pripomenul. Nevieš dňa ani hodiny. My sme smrť bagatelizovali, vytesnili za múry nemocníc, odstránili z denného verejného diskurzu. Pandémia nám smrť pripomenula. A ukázala nám, ako rýchlo sa vieme stať bezmocnými.

Infodémia

To, že čím horšie správy, tým lepšie správy pre médiá, vieme z výskumu mediálneho prostredia už dlho. Katastrofy magicky priťahujú k obrazovkám. Nie náhodou Neil Postman, americký teoretik médií, nazval svoju knihu *Amusing Ourselves To Death*, teda „Ubaviť sa k smrti“. Sex, smrť a peniaze sú tri najpríťažlivejšie témy hysterických médií, ktoré v dobe katastrofy majú o hojnosť informácií postarané. Prilepení na televízne

obrazovky a obrazovky našich digitálnych „múdrych“ zariadení sledujeme stúpajúcu hladinu smrti.

Koronavírus spôsobil infodémiu, dokonalú informačnú epidémiu. Médiá naskočili na poplašný vlak, hľadajúc tie najhoršie správy, často bez kontextu uverejňujúc úryvky faktov. Sme v mediálne výnimočnom stave, kde vládu nad informačnou diaľnicou prevzala monotematickosť. Zmietajú nás nálady, pod ktoré sa podpisujú vzrušene hysterické médiá. Koronavírus je luxusná téma. Neviditeľný nepriateľ s viditeľnými obeťami a vedci ešte nenašli na neho tú správnu mucholapku.

Priemysel zveličovania v prípade vírusu má podobný formát, ako má mediálna logika terorizmu. Každý mŕtvy straší milióny ďalších. Z pohľadu médií nie je nič, čo sa stane, dosť zlé. Médiá sa správajú tak, že ak majú niekoľko možností, interpretácií skutočnosti, temer vždy siahnu radšej k najhorším možným scenárom. Je lepšie zájsť príliš ďaleko, ako podceniť situáciu a nepovedať viac ako všetko.

Keď pápež František II. kráčal sám opustený obrovským priestorom Vatikánskeho námestia, mali sme úzkostný pocit, že niečo nie je v poriadku. Bol to najsmutnejší opis straty viery v akéhosi ochrancu. Boh nás opustil a médiá musia hľadať ešte horšie správy.

Pri súčasnej pandémie sa ale stretávame s tým, že počiatkové zveličovanie médií realita predbehla. Počítame mŕtvolu, tu nie je priestor na zveličovanie. Médiá by teraz radšej problémy robili menej hroznými, ako ich dramatisovali. Veľmi nezvyčajné.

Mor moci

Michel Foucault vo svojej knihe *Dozerať a trestať* má kapitolu Panoptikon, v ktorej píše o tom, ako sa v 17. storočí inštitucionalizoval zápas so stredovekým morom. V prvom rade došlo ku karanténym opatreniam, k oddeleniu ľudí od seba. Sociálna izolácia je lepšia, lebo jednotlivci a mikrokomunity sa lepšie ovládajú, než tekutá masa.

Lenže pre akúkoľvek Moc je epidémia priam požehnaním, pripomína nám Michel Foucault. Epidémia dáva moci do ruky ohromný nástroj ochrany a bezpečnosti. My vás izolujeme a tak vás ochránime. Prežijete, ak skloníte hlavu a budete robiť to, čo nariadieme. A ak to neurobíte, potrestá vás nielen choroba, ale aj my, Moc.

Sme poslušní, lebo je to naša tradícia? Alebo sme málo slobodní, lebo vyhráva atavizmus prežitia? Kde sa stráca *Homo culturalis* v čase bezprecedentnej bezpečnostnej krízy?

Kultúrna politika v rámci koronavírusovej pandémie odhalila, že v kultúre sú na jednej strane kreatívni ľudia, ktorí všeličo vymyslia, ale na druhej strane odhalil aj to, že mýtus umelca žijúceho z ruky do úst vlastne nie je až taký mýtus. Nie každý je hviezda, ktorá zarába tisíce eur. V kultúre je mnoho drobných profesií, ktoré sa z polovice robia pre radosť z tvorby a nie pre peniaze.

Navyše, je to nestále, tekuté povolanie, v ktorom umelec – alebo človek podieľajúci sa na tvorbe umenia (technici, kameramani, redaktori...) – uprednostňuje pocit osobného naplnenia, slobody a tvorivosti, pocit inakosti, pred pocitom bezpečnej šedej zóny istoty.

Kultúra ako liek

Kultúra potrebuje viesť do spoločnosti pocit, že je naozaj dôležitá. Bez kultúry štát ako entita neexistuje. Ekonomika je dnes súborom medzinárodných globalizovaných vzťahov, ktorým je akýsi maličký štát vlastne na prekážku. Dnešné hranice sú výsledkom imaginatívneho myslenia o „národe“ spreď niekoľkých storočí, ktoré je dnes, svetobežnícky zastarané. Štát je primárne územie, ktoré sa hrdí istou mierou spoločnej kultúry, je spoločenstvom jazyka, hodnôt, tradícií, postojov.

Štát by mal byť primárne kultúrna inštitúcia.

A štátne problémy? Tak, ako nepozná hranice globálna ekonomika, nepozná ich ani skutočný problém dneška – životné prostredie. Pandémia Covid-19 odrazu vyčistila vzduch, znížila emisie, potopila cenu ropy na historické dno. Nie preto, že je národná, ale preto, že je globálna. A hoci pandémia zdanlivo zatvorila hranice, neurobila nič iné, len to, čo sa dialo počas morových epidémií – zatvárali sa územia postihnuté nákazou, aby sa oddeľovali živí od mŕtvych, chorí od zdravých.

Aj keď sa bojíme, stále si uvedomujeme naše demokratické práva. Ale staré pravidlo, že po kríze vždy niečo ostane inak, platí.

Mali by sme si uvedomiť, že krehkosť nášho bytia ako spoločenstva je práve v tom kultúrnom povedomí. V spoločenstve, ktoré je spojené kultúrnymi hodnotami.

Naša nová vláda sľubuje po tom, čo sa preberie z koronavírusovej horúčky, že opäť pozdvihne plamenný meč spravodlivosti a boja proti korupcii. Že dá do poriadku ekonomiku, dokonca aj životné prostredie.

Keby sme lepšie počúvali ako spoločenstvo kultúre, tak by sme vedeli, že lož sa nevypláca, že nečestnosť je hanebná. Lebo to kultúra celý čas hovorí: pravda a láska musí zvíťaziť nad lžou a nenávisťou, povedal dramatik Václav Havel.

Ak by sme z kultúry urobili prvú prioritu štátu, dali by sme si do vienka práve uvedomenie si dôležitosti zdanlivo veľmi jednoduchých hodnôt. Dobro, krása, úcta, láska sú dôležité životné hodnoty. Do našich životov ich prináša kultúra. Ak sa ich budeme držať, budeme kultúrnym štátom a lepšou spoločnosťou.

MARTIN KASARDA

KULTÚRA JE
LEN
NADSTAVBA

ČAKANIE NA KULTÚRNU POLITIKU

Pani Magda Vášaryová sa ma spýtala, či nechcem napísať glosu o čakaní na zmysluplnú kultúrnu politiku. Ach jaj, pomyslel som si. Však to je téma na celú konferenciu, nie na jednu krátku glosu. Okrem toho, naozaj sa necítim dostatočne podkutý na relevantné vyjadrenie k tak širokej a pre našu krajinu dôležitej téme. Aspoň ja ju teda vnímam ako dôležitú, pretože si myslím, že na zmysluplnú kultúrnu politiku – v celej svojej šírke, dĺžke, hĺbke a výške tejto témy – naozaj čakáme nie len ostatných tridsať rokov od Nežnej revolúcie, ale podľa môjho názoru minimálne už niekedy od Štúrovcov. Prečo vlastne a z čoho to vychádza? Podľa môjho neodborného pocitu je to v nás zakódované už zo samotného historického faktu. Napriek tomu, že na našom území bolo dostatočné množstvo kráľovských, šľachtických či meštianskych rodov, žalostne málo sme sa od nich naučili a neakceptovali sme ich chápanie kultúry, vzdelania či umenia. Však to primárne neboli „naši“. Boli to Nemci, Maďari, Židia a iní...Boli sme voči nim v akejsi opozícii. Aj kultúrnej.

Sami sme sa z tohto kultúrneho bohatstva akosi dobrovoľne vyčlenili.

Potom prišli komunisti (a pred nimi samozrejme ešte fašisti) a tí kultúru pochopili po svojom. Otočili ju na ruby. To, čo bolo hodnotné a kvalitné, išlo preč alebo minimálne do väzenia (prípadne pred nimi do holokaustu či pracovných táborov) a to, čo zostalo, s tým sa vyrovnávame dodnes. Hudba, divadlo, literatúra, výtvarné umenie, film, dokonca i architektúra (v tom žijeme doposiaľ) a vzťah k našej histórii. Všetky tieto umelecké a kultúrne odvetvia boli spreneverené komunistickým režimom, nutnou príslušnosťou k strane a vláde. Iba s jej kolaboráciou umelec mohol tvoriť a aj to iba také umenie, ktoré bolo oficiálne schválené. Ale ľudia si k nemu vlastne nenašli vzťah a myslím si, že právom. Bez súhlasu establišmentu ste mohli akurát tak tvoriť „do šuflíka“, pre samizdat, alebo netvoriť vôbec. Pretože vaše slobodné vyjadrenie by vás dostalo minimálne na okraj spoločnosti alebo prípadne aj do väzenia. A po štyroch desiatkach rokov nám boli darované otvorené dvere slobody. Väčšina z nás sa o tú slobodu ani nesnažila, pretože sme si mysleli, že tak to bude stále. A ak boli takí, čo mali tú nádej a nejakým spôsobom sa v tom angažovali alebo vyjadrovali, tak boli vo výraznej menšine a okrem toho mali dosť sťažené podmienky pre život. Radi na toto zabúdame ako aj na to, aký pokrivený pohľad a vnímanie celej našej kultúry si stále v sebe nesieme. Či chceme alebo

nie. Proste je to naša dedičná ťarcha, ktorá sa zažrala do nášho každodenného života. A stále nemáme odvahu pomenovať našu minulosť do dôsledku. Žijeme vo falošnej ilúzii, že komunistom viac záležalo na kultúre. Áno, ale iba na tej, ktorú schválili.

Pozrime sa len na pár súvislostí ktoré nám to čakanie na zmysluplnú kultúrnu politiku s onou 40-ročnou ťarchou ešte viac zaťažujú. Naša najstaršia Univerzita Komenského má len 100 rokov histórie. Náš Slovenský (dlho pred tým Československý) rozhlas má 90 rokov a naša Slovenská filharmónia má len 70 rokov. To je len niekoľko generácií. Kde sú pritom britské, talianske, francúzske či nemecké univerzity, divadlá, rádiá či filharmónie? Radšej tu tie ich historické súvislosti ani nebudem počítať a vypisovať. Ale určite si čitateľ vie domyslieť, že sme stále niekde v začiatkoch nášho uvedomenia v porovnaní s našimi európskymi susedmi.

Len počas tejto korona-krízy som sa dozvedel od Inštitútu kultúrnej politiky (toho pri MKSR), že kreatívny priemysel na Slovensku – to je ten, kde sú umelci a tvorcovia všetkého druhu cez technikov, zvukárov, kameramanov až po SBS-károv na koncertoch či v kluboch – zamestnáva 250 000 ľudí. Viete, koľko oficiálne zamestnáva tak ospevovaný a nesmierne podporovaný automobilový priemysel na Slovensku? V roku 2017 to bolo podľa štatistiky cca 154 000 ľudí.

Uf. Nie je to akýsi nepomer z hľadiska toku financií a najmä záujmu ktorejkoľvek doterajšej vlády? Ja osobne mám pocit, že z tohto hľadiska je kultúrna politika jeden nesmierne podcenený segment – pretože všeobecne na Slovensku platí že sme „darmožráči“ a že sa máme vlastne naučiť robiť niečo „poriadne“. Lebo že vraj žijeme na „úkor“ priemyslu. Ale pri všetkej úcte, podľa inej štatistiky, ktorú uverejnil aj Forbes – vložte do kreatívneho priemyslu jedno Euro a prinesie vám ďalšie dve. Čiže z jedného budú tri.

Samozrejme – môžete si povedať, že toto je veľmi povrchný a bulvárny pohľad a že tomu vlastne nerozumiem. Áno, do určitej miery aj máte pravdu – len to tu tak trochu povrchné sekám. Ale tieto štatistiky nie sú z blízkej krčmy, ale z ozajstných čísel, ktoré vyšli štatistickým úradom. A nemusíme im poriadne rozumieť, ale minimálne by sme sa nad nimi mali zamyslieť, že čo nám to vlastne hovoria. O Slovensku, ale aj všeobecne – o tom, že kultúra a kreatívny priemysel je niečo, čím sa treba zaoberať naozaj do hĺbky a s plnou vážnosťou. No a s tým veľmi úzko súvisí aj kultúrna politika.

Nás, výkonných umelcov odstavila z pódia pandémie ako prvých. A na pódium sa vrátíme pravdepodobne ako poslední. Ale keďže sme chceli ľudí, a nakoniec aj sami seba, potešiť, a odkázať im že „sme v tom spolu“, posielali sme im online streamované hudobné (literárne, divadelné, filmové, obrazové) pozdravy z obývačiek. Blízky na diaľku, aj celému svetu. Väčšinou pro bono. Pretože kultúra a umenie je mostom a ľudí spája, pomáha v ťažkých časoch a dokonca môže aj liečiť. Ako to smutno-slávne sláčikové kvarteto, ktoré hralo pieseň „Nearer, My God, to Thee“ (Blíž k tebe, Bože môj) a vypevňovalo ľudí na viac menej istú smrť.

Tieto riadky sú však o čakaní na zmysluplnú kultúrnu politiku. Kedy teda príde? Na toto sa asi neopováži odpovedať žiaden kulturoológ, sociológ či prognostik. Avšak mám pocit, že prvý krok by mal byť vysporiadať sa s pokrivenou minulosťou, čo sa doposiaľ podľa môjho skromného názoru stále neudialo. Ak by sa to podarilo, zrejme by sa nám

ľahšie definovali výzvy súčasnosti, pomenovanie potrieb spoločnosti a tvorivých umelcov ako aj vytvorenie adekvátneho priestoru pre rast kultúrnosti v našej krajine. A ak by sme sa adekvátne a pravdivo vysporiadali s minulosťou, pomenovali potreby súčasnosti, som presvedčený, že vízia kultúrnej politiky, alebo jej základného zadefinovania, by sa dala dosiahnuť oveľa jednoduchšie, presnejšie a priamo „našitá“ na náš priestor, v ktorom sa pohybujeme dennodenne.

Ak neuvidíme pandémiu ako ďalšiu a novú príležitosť vyriešiť tieto tri základné kroky, mám pocit, že to opäť odsunieme na ďalšiu generáciu a budeme sa tu motať v hejtoch a frustráciách ako bludný Holanďan a ubzikne nám toto momentum súčasných dní.

Vidíme však túto možnosť pri terajšom vedení (kultúry) vo vláde? Trpezlivo čakáme a dúfame, ale dni plynú a zatiaľ len nemáme odpovede. Predkladáme nápady, ponúkame pomoc. Teraz sú však na ťahu tí, ktorí držia kormidlo v štátnej sfére. Pretože nezávislá a alternatívna kultúra, sa spamätáva oveľa rýchlejšie, reaguje, tvorí, vymýšľa nové cesty ako komunikovať aj z toho mála – a teraz ešte z menšieho mála ako pred tým. Len si pozrite to množstvo nezávislých festivalov, kníh, výstav, budov, kultúrnych mini či maxi centier ktoré vznikli nie preto, že im štát pomohol a vytvoril podmienky. Ale napriek tomu, že im naša kultúrna politika nepomohla. A minimum politikov vôbec tuší, že existuje nejaká Stanica či Nová Synagóga v Žiline, Viola klub v Prešove, Tabačka v Košiciach, Diera do sveta v Liptovskom Mikuláši, Malý Berlín v Trnave a ďalšie a ďalšie a ďalšie miesta (prepáčte, že nevymenujem všetky...). Ale môže sa stať, že táto scéna na chvíľu stratí dych, ak jej nikto nepomôže, pretože už pred pandémiou to nemala ľahké, napriek fondom a ich pomoci. Aj keď slobodná tvorivosť je neúnavná a vynaliezavá, že sa akosi vždy ten nový život prederie na svet – ale stoja za ňou živí a konkrétni ľudia, ktorí sa potrebujú najesť a uživiť svoje rodiny a zaplatiť účty. Ľahšie by sa im (nám) dýchalo, keby sme tú víziu už poznali a bola by zmysluplná a pomocou. Na Slovensku je neskutočné množstvo tvorivých ľudí, umelcov, osobností, zrelých či mladých, ktorí chcú tvoriť. Podchytiť túto energiu práve v týchto dňoch by bolo objavením zlatej žily, ktorá by mohla priniesť pre tento štát také slobodné, umelecké hodnoty, že by sa nám tu všetkým nie len ľahšie žilo, ale boli by sme inšpirovaní, motivovaní vo všetkých oblastiach života. Od priemyslu, cez vzdelávanie, ekológiu až po zdravotníctvo.

Aby som bol férový – niečo sa už podarilo – ale ten pocit je, že sme stále len na začiatku, ak sa pozrieme k najbližším, alebo aj vzdialeným európskym susedom.

To čo nám stále chýba je základná všeobecná úcta k tým, čo tvoria kultúrny priemysel. Aby nás vo všeobecnosti neposielali k lopate. Aby majorita našich občanov videla zmysel v tvorivej činnosti, v umení, v divadle, v hudbe, v obrazoch, literatúre, umeleckom pohybe, nových kultúrnych centrách, koncertných sálach či divadlách.

Pretože pre krásu sme stvorení a krásu nás naplňa zmysluplnosťou a radosťou k životu.

Ak by sa nám podarilo dostať až sem, bude to hádam prvý znak, že sa niečo zmenilo. Ale myslím si, že bez tých základných troch krokov, to zrejme nebude možné.

ZDROJ: VLADIMÍR ŠUCHA

KULTÚRA?
AŽ KEĎ BUDE
DOBRE

X

ODPORÚČANIA IKP

KULTÚRNY
KYSLÍK

39

KULTÚRA MUSÍ SLUŽIŤ ĽUDU!

V ČASOCH POČAS A PO - KARANTÉNNYCH

nám zostala na kultúrne vyžívanie sa domáca knižnica, televízne a rozhlasové vysielania a sociálne siete. Malé domáce knižnice rozdelili našu kultúrnu spoločnosť na jednu malú časť obyvateľov, ktorí mali na policiach alebo pri posteli knihy, ktoré už dávno plánovali prečítať a zatiaľ nemali čas a na rovnako malú časť tých, ktorí sa tri mesiace nedostali do knižnice, aby si knihy požičali. Najväčšia časť zostala ako vždy bez kníh, lebo čítanie nepovažuje za potrebné.

Rozhlasové a televízne stanice siahli do archívov na programy, kde ľudia chodili a hovorili ešte bez rúšok, takže im bolo rozumieť. Mohli sme si preberať z ponuky starých filmov, fíčrov a neustáleho toku katastrofických správ o obetiach a hrôzach koronavírusu. Teraz uvidíme, nakoľko sme si na každodenný prísun škandálnych informácií o tom, ako sme boli všetci nepripravení a kto ešte zomrie, zvykli. Niektorí budú aj ľutovať, že časy, keď nevznikali nové myšlienky a nové seriály, minuli.

Hlavného cieľa sociálnych sietí, šírenie klamstiev, neopodstatnených hrozieb a iných delikates z odboru strašenia, sa kríza nedotkla. Darmo ju chceli využiť umelci a novinárky presmerovaním nás na fakty a umelecké projekty z minulosti. Dokonca pani Eva zverejňovala svoje obľúbené básne. Pre nás a pár kamarátov. Nie, sociálne siete nie sú kanálom, ktorý by preorientoval vkus a záujmy nás k vážnej hudbe a literatúre. A za tento poznatok vďačíme karanténe. Keby nás nezastihla, stále by sme si robili ilúzie.

X

SLOVNÍK – SLOV POTREBNÝCH, ABY SME POROZUMELI, V ČOM SME SA OCITLI

Tendencia, tendencie (v množnom čísle)

Čomu budú ľudia veriť v budúcnosti? Ktoré fikcie, teda výmysly, sa zmenia na slogany, ktoré sa hlboko zavrtajú do hláv občaniek a občanov a oni sa už postarajú o to, aby sa aj uskutočnili? Predkladaná tendencia sa môže týkať všetkého – prípravy obyvateľstva na zákony z minulosti (najlepšie z 19. storočia, keď ženy sedeli poslušne doma a konečne boli nemé), rozvíjanie negatívneho vzťahu voči vedeckým objavom (neočkujte sa, aj tak zomriete). osvojovanie sa s vetou z Orwella – všetko je pravda. Presadzovanie „tendencie“ predpokladá, že sme ako ľudia zvnútra „duti“, teda dá sa do nás vložiť čokoľvek, len musíte začať s tendenciou.

Ohrozenie

Ako napísal T.Snyder, ktorého sme si prečítali vo voľnom čase: „treba časti spoločnosti vštípiť presvedčenie, že je ohrozená ich identita a potom sa každé ich rozhodnutie mení na referendum o kultúre spoločnosti.“ Pobúrení ľudia, ach, sen každého diktátora. Stačí stisnúť klávesnicu zvanú predsudky, napríklad „tisíc rokov sme boli utláčaní, alebo tisíc rokov sme ich utláčali“ a úspech je zaručený. Už nikdy nebudete potrebovať historikov a ostatných nepotrebných ľudí. A nemusíte mať zábrany, veď viete, že sa už nikdy nebudete musieť za to ospravedlniť. Kto by vás k tomu mohol prinútiť? Do smrti i po nej

zostanete tým, za kým budú ľudia smútiť, ako za Leninom a to bol poriadny masový vrah. Po príklad z dneška sa pozrite cez naše južné hranice.

Kybervojna

Konečne nepotrebujete tanky, ani zielonych mužikov, stačí použiť vzdelaných, dobre oblečených, teda kultúrnych ľudí, expertov na vyvolávanie chaosu a tým pádom uvoľnej agresie a všeobecnej nedôvery medzi vašimi spoluobčanmi. Najdôležitejšie je vylúčiť spisovateľov, umelcov a dobrých investigatívnych novinárov z verejného života. Prípadne použiť frustrovaných starších mužov, ktorí sa nevyžili v mladosti, kúpiť im silné americké motorky a pustiť ich do sveta. Trepáť môžu čokoľvek, na tom nezáleží. Dôležité je, aby ľudia prestali dôverovať svojim susedom, svojim predstaviteľom, ktorých si zvolili v slobodných voľbách, prezidentke, ústavnému súdu, skrátka štátu, v ktorom žijú. Keď sa k tomu primiešajú kultúrne resentmenty, chaos je hotový, môžete prísť rabovať.

Sexualizácia

Konečne niečo zaujímavé. Verejným priestorom poletujú slová a výrazy, ktoré sme voľakedy vyslovovali s rumencom na tvári v zátiší intímnych spovedí. A tu zrazu – ejakulácia, pošva, maternica, masturbácie, chudáci spermie, vajíčko (nie to slepačie), potrat – sú obsahom výpovedí, znásobených mikrofónmi, v parlamente, médiách, tlačových konferenciách. Ľudia sa zrazu vyzliekajú zo svojich frustrácií, komplexov, a to všetko v zápase o našu – nie ich – morálku. Nebudeme ejakulovať mimo pošvu – hlásia o svojom probléme otvorene speedy gonzálesovia, spočítajme premrhané spermie – kričia na sociálnych sieťach oklamané manželky. Ešte aj vežiaky Zahy Hadid pripomínajú nevybúreným mužom robertkov. Sodoma Gomora. Kto bude solným stĺpom?

Nevinnosť

Na toto slovo a jeho obsah sme už celkom zabudli, ale ono sa znovu vynára. Čo je nevinnosť dnes? Ochrana, múr pred „zlým“ svetom. Ochrana človeka pred „nehatenou slobodou“, ako napísal katolícky filozof Hanus. Veď kto je nevinnjší, bezbrannejší než človek na kolenách. Stačí sa podriaďiť autoritám a určovateľom poriadku a odhodiť osvietenstvo s jeho blúznením o individuálnej zodpovednosti. Namiesto hrišneho individualizmu nech vládne ľudová pospolitosť, ktorá má hlboké korene. U našich východných susedov sa vrátili k mŕtvoľe Iljina a znovu sa stali nevinným ľuďom. Preto Putin zakázal písať o gulagoch a Katyni, to sa nikdy nestalo, sme predsa symbolom nevinnosti. Panenská zem, panenské dievčatá, nevinný národ, nepenetrovaný cudzím živlom. A čo je kontraslovom k nevinnosti? Perverzia. Kto by sa nehlásil k nevinnosti!

Projekt
vydávania
časopisu
Kultúrny kyslík
z verejných
zdrojov
podporil Fond
na podporu
umenia:

u.

fond
na podporu
umenia

ISSN 1339-6919
www.ikp.sk